

78545

740

ARCHIVO CENTRAL
LIRICO-DRAMATICO.

BACH DE RODA.

drama catalá

EN TRES ACTES Y EN VERS

per

FRANCESCH PELAY BRIZ.

—
Preu : 8 rs.
—

BARCELONA :

—
ESTAMPA DE LA V. Y F. DE GASPAR.—ATAULFO, 14.

1868.

BACH DE RODA

BACH DE RODA.

OBRAS PUBLICADAS

PER
FRANCESCH PELAY BRIZ.

- La Masia dels Amors*, poema en XII cants.
Lo Brot d' Achs, col·lecció de rimas.
Cansons de la terra, (volum primer) cants populars catalans col·leccionats, lletra y música per F. P. Briz y armonisats per C. Candi.
Cansons de la terra, (volum segon) cants populars catalans col·leccionats per F. P. Briz y armonisats per J. Saltó
Calendari català del any 1865, escrit pels poetes catalans.
Calendari català del any 1866, " " " "
Calendari català del any 1867, " " " "
Calendari català del any 1868, " " " "
Mireya, traducció del poema provençal de F. Mistral.
Lo llibre dels àngels, en vers.
Ausias March, reimpressió de las obras d' est poeta.
Lo llibre de les dones, de Jaume Roig, reimpressió.
Lo llibre dels poetes, cansoner d' obras rimadas dels segles XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII y XVIII.
Las set baladas.
Qui 's espera 's desespera, comedia en un acte.
La Creu de plata, drama en tres actes.

BACH DE RODA.

drama catalá

EN TRES ACTES Y EN VERS

per

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Estrenat ab aplauso
en lo Teatre Principal, lo dia 15 de Mars de 1868.

COLECCIÓN TEATRAL
ARTURO SEDÓ

BARCELONA :

ESTAMPA DE LA V. Y F. DE GASPAR.—ATAULFO, 14.
1868.

La propietat d'aquels drama pertany á son autor y sense lo seu corresponent permis ningú podrà traduirlo, ni alterar son títol, segons prevé la llei de teatres del regne.

Queda fet lo dipòsit.

Lo senyor D. Rafael Rivas, editor del *Archiu-central lirich-dramàtic*, y los seus representants, son los únics autorisats pel cobro de drets de representació que son del autor del drama.

Tots los exemplars que no vajan sellats, serán tinguts per estrafets.

ARTURO GODO
CORRECCION TERTERA

A MON AMICH

MANEL JOAN GRENZNER.

De l' amista que 's ment al món, me 'n rich:
perdre un amich d'aquest res se me 'n dona ;
mès si fos rey darla ma corona
per servar, aprop mèu, un bon amich.

Com jo no tinc al món res mes preubat,
de ton amor en justa recompensa
t' he donat, ja fa temps, de cor y pensa,
lo que mes vull al món y es, m' amista.

Penyora del que 't dich avuy ne sia
lo treball que ab viu goig junto ab ton nom :
sè que per molts ne tè poca valia :
per tu val molt y tu per mi ets tothom.

F. P. BRIZ.

22 Mars de 1868.

REPARTIMENT.

MARIA, FILLA DE BACH.	D. ^a Antonieta Juaní.
SILA, sirvienta.	» Gayetana Vidal.
DONA 1. ^a	Sreta. Victorina.
DONA 2. ^a	D. ^a N. N.
UNA YELLA.	» N. N.
BACH DE RODA.	D. Emilio Arolas.
PERACOLS.	» Francisco Torremó.
CERVELL.	» Jaume Virgili.
MANEL.	» Rafel Llibre.
PERE.	» Anton Comas.
RAMON.	» Joseph Guardia.
PEPET.	Noy Marcelo Carcassona.
CIUTADÀ 1. ^r	D. Joseph Fernandez.
Id. 2. ^o	» Leopoldo Alsínellas.
Id. 3. ^r	» Manel Montaner.
Id. 4. ^r	» Joan Poy.
HOME 1. ^r	» Joseph Balcells.
Id. 2. ^o	» Joseph Cabrer.
UN JOVE.	» N. N.
UN DE LA QUADRILLA.	» Jaume Forquet.
OFICIAL.	» Ramon Rosset.
CONFREARE.	» Pau Negre.

Chor de camillayres, Pagesos de Roda, Ciutadans de Vich, Donas, Noyas, Noyas, Quadrilla del Cervelí, Soldats del Rey, Confreres, Freres del Càrme, Escolans, etc.

La escena té lloch lo primer acte á Roda y 'l terçer á Vich.
L' acció passa á comensament del segle XVIII.

La música ha estat arreglada per D. Modest Vidal.

ACTE PRIMER.

La escena representa la plassa del poble de Roda: llustreja, los joves de la població forman alegre colla cantant las *Caramellas*. Las finestras estarán plenas de noys: qualcuns dels joves cantan al peu de la finestra de la casa de Maria: altre apèch deis mateixos recull l'almoyna ab las ciutadas cistellas. Molt animació. La finestra de la casa de Maria té 'ns finestrons ajustats. Pou en segon térme. Todas las casas de la plassa tindrán las portas que se pogan obrir y tancar.

ESCENA PRIMERA.

MANEL, PERE, RAMON, PEPET, donas; noys, etc., etc.

Chor de joves.

Tens baix ta finestreta
los camillayres ja,
ómplans la cistelleta;
vés que 'ns hi vols posar.
S' hi posas dolsas cosas
la Verge be ho rebra
y si flors nos hi pósas
l' amor t' ho pagarà.

MAN.

(Cantant.)

Món primer goig besar forà
ta cabellera d' or
que quan la rentas plora.
las pennas del meu cor.

surt nineta
dòls aymia,
qu' està cridante
la llum del dia,
surt nineta
del mèu còr,
qu' està cridante
lo dòls amor,

ay del amor!

(S' obra la finestra y surt la Maria ab una
cistella plena de ous, Manel li allarga la ciste-
lla de la colla y Maria hi posa alguns ous.)
(Baixant la cistella y mirant lo qu' hi ha.)

MAN.

A veure, quants me m' regala.
Un, dos, tres, sis, vuyt...

PERE.

(Rient.) Ja! ja!
No còntis més; t' ha dat marso.

MAN.

(Comptant altre vegada.)
No potser... Y es veritat!

PERE.

T' has lluhit.

MAN.

No sè'l que m' passa.

PERE.

Y davant de tots.

RAM.

Que hi fa!
(A Manel amistosament.)
Si m' volguesses creure.

MAN.

¿Qué?

RAM.

Un'altra y... esteu en paus.

MAN.

L' estimo tant!

PERE.

Mes això
de carbassa ne t'è'l haf.

MAN.

Donchs no 'ls vull.
(Coll la cistella y tira a terra al lliandar de casa
la Maria d' un en un tots 'ls ous.)
Tè, tè, tè y tè.

RAM.

Mes ¿qu' ets boig?

PERE.

Y ara, ¿qué fas?

PERE.

Mes valia fe una truyta

que llansarls; malsagonyats!

(Mig emportantse.)

RAM.

Aném a casa la Scinta.

MAN.

Aném.
(Maria obra 'la finestra: ell, ho reparan. Al
veure que la miran, la donzella tanca desseguida
la finestra.)

RAM.

(A Manel.) ¿No 'u vèns? ja ha guaytat.
Abans de vintiquatre horas
lo perdò t' demanarà.
(Se posan a cantar davant d' una de las casax
del fons de la escena.)

ESCENA II.

Los mateiros y BACH.

BACH.

(Ab to aspre.)
Aixi, aixi... vingan canturias
mentres està gomegant
la terra que 'ns ha vist naixe
lligada de péus y mans.
Vergonya me 'n donaria
de nomenarm' català,
y podent empunyi un' arma
passá' 'l temps caramejant.
No 'u fem pas aixi nosaltres.
(Esquitantlos.)

Ala! ala! Prou de cantar.

(La major part dels joves deixan la escena)

Y tú també! (Veient a M. nel.)

¿Vaya un gendre
que tindrè jo al mèu costat.

MAN.

Això de gendre, potser.

BACH.

Com, no! ¿No ets promès?

MAN.

Si, es clar.

Mes las cosas d' aquest món,
com se fan, també 's desfan.

BACH.

Parla clá!

MAN.

Y he, estém renyits.

BACH.

Renyits! ¿Renyits? ¿des de quant?

MAN.

D' ara.

BACH.

Si encar no l' has vista!

Si ni tampoch li has parlat!

MAN.

Parlat no; mes si 'ns hem vist.

BACH.

Y héu renyit ab lo mirar.

MAN.

Res d' això? (Ensenyantli 'ls ous aixafats.)

¿Veýeu?

BACH.

Y ara!

¿Qui m' ha embrutat lo portal?

MAN.

¿Veýeu això?

BACH. Si. Es un marso
 MAN. que vostra filla m' ha dat.
 BACH. ¿ T' ha dat marso ?
 MAN. Tot lo poblet ho ha vist.
 BACH. Motius tindrà.
 MAN. ¿ Motius ella ?... S' hi tenia
 d' haver qui estès enfadat
 de naltres dos, no pas ella
 fora, jo si que...
 BACH. Que hi ha ?
 MAN. ¿ Que hi ha ? que l' altre cap vespre
 aquestes (los ulls) la van ovirar
 fent petar la claca...
 BACH. Ab qui?
 MAN. Ab lo cerveri... Cebrià.
 BACH. Ho vas veure bè ?
 MAN. Com ara
 à vos, que 'us tinch al davant.
 BACH. ¿ Y era ella ?
 MAN. Vaya si ho era.
 Ell li va estrenye la mà
 jo no sè si es que 'm va veure
 que 's tapà ab lo devantal,
 y girant cua, depressa
 se 'n va venir cap ensà.
 BACH. En Cebrià? (Reflexionant.)
 MAN. L Cerveri.
 BACH. Es dir qu' es per estis voltants ?
 MAN. Sí.
 BACH. ¿ Sol ?
 MAN. No 'u sè.
 BACH. Pus, si estimas
 la vida y la llibertat,
 vés de saberho:
 MAN. Ho farè.
 BACH. Ara vès.
 MAN. No diguèn pas
 à n' ella lo que 'us he dit.
 BACH. Dèixau per mi.
 MAN. Aixó plà !
 Si 'u sè no 'ns ne deya gota
 una setmana de un pam

de... (Senyalant los llabis.)
 y apres renys y mes renys.

BACH. Per Déu quan te n' amirás.
 MAN. Es que...
 BACH. Callem... (Manel vol replicar) qu' ets criatura!

ESCENA III.

Los mateixos y MARIA des de l' llindar.

MAR. Encar l' esteu confessant? (A Bach.)
 BACH. ¿ Sabs que 'm diu ?
 MAR. No. (Veient 'ls ulls) ¿ qu' es aixó ?
 MAN. Tu ho déus saber.
 MAR. Jo, no pas.
 (Bach truca à la porta de la primera casa de la
 esquerra dont hi viu en Peracols.)
 MAN. Y 'l Marso ?
 MAR. Sí no l' esplicas.
 MAN. Y 'l Marso que m' has donat ?
 MAR. Jo ? Jo marso ? Ay mentider !
 y ho dius aixis tan formal
 que al sentirho , mes de quatre
 ceurían que dius vritat.
 MAN. ¿ Tu no m' has dat marso ?
 MAR. No.
 Eran tretze y ben contats.
 Vés si es cert, que la Treseta
 la vella d' aquí 'l detrás
 me n' ha dat dos que mancaban
 per fè 'ls tretze que t' he dat.
 MAN. Ay Déu ! y encara se 'n burla !
 (Portantla prop del llindar.)
 Vina allí... conta y sabrás...
 MAR. Contats tu.
 MAN. (Ab befa.) ¿ Donchs eran tretze ?
 MAR. Dotzena de frare.
 MAN. Es clar !
 Y ara dirás que sò un ruch ;
 com que no 's podèm contar !
 Si haguès pensat eixa feta,
 á fé, 's haguera guardats,
 y en lloch de tirarls à terra
 haguèrals fet empollar.

y llavoras quan ab potas
 te vindrian al davant
 al sentirte di' eran tretze,
 ells respondrian piulant:
 «no que som tretze som dotze,
 y sempre dotze hem estat»
 MAR. Bè, que 'l diré! ¿Eran dotze?
 Pus jo no 'n volia pas
 darte Marso.

MAN. Si fos marso!
 no mes marso, encara ray
 mes...

MAR. ¿Que?
 MAN. (Ab misteri.) No 'u sabs!... L'altre dia...
 Aquell cerveri...

MAR. No hi calch.
 MAN. ¿No?
 BACH. Maria. (Deixant de cenrahonar ab n Peracols)
 MAR. ¿Que vol pare?
 BACH. (A Man.) Tu, 'l que 'l hi dit.
 MAN. (Fent memoria.) Ah!... En Cebría.

ESCENA IV.

BACH y MARIA.

BACH. T'ha vist.
 MA. V ¿qui?
 BACH. En Manel.
 MAR. Quan!
 BACH. L'altre vespre.
 MAR. Y com?
 BACH. Parlant, Maria, ab un hom
 que ab ell no 'l voldria al cel.
 MAR. Parleu.
 BACH. Sabs aquell que porta
 un aixam d' homes perduts,
 al enemich tots venuts?
 Donchs ab ell aquí ó á la horta...
 no sè hont, lo jorn aquell
 vá veuret; y, es cas formal,
 vas tapá ab lo davantal
 ta cara al deixarlo á n' ell.
 Molt roja y acalorada

vas vindre al mas. ¿Aquell dia
 que hi hagué entre 'ls dos Maria?
 Vull saberho tot.

MAR. Parada
 me deix lo que diheu cregáu
 qu' en oblit tenia pare,
 ja eixa escena, més ja qu' ara
 que parli clar m'ordenáu,
 ho fare sens trigar pu,
 que no 'us vull amagar res,
 encar que tinch... por...

BACH. ¿T'ha ofés?

MAR. Als Bachs no 'ls ofén ningú,
 y molt menys tenin un cap
 que tè, de ferro lo cor
 pèl vils, mes que 'l tinga d' or
 pèls bons. Aixó 'l pobhe ho sab
 y com tot home d' aquí
 vos ha vist brandar destrál,
 sab que 'l no ofèndrens, li val
 estalviar-se 'l mori'.

(Pausa.)

Es un hom que 'm persegueix
 per tot ab lo sèu amor.
 No sent res per ell mon cor.
 L' hi he dit y ab tot persisteix.
 Aquell malventurat dia
 que m' hi va veure en Manel,
 va dirme que 'm donaria
 si 'm casava ab ell lo cel;
 mes que si dels dos triava
 mon promés; oh pare! á vos
 una força 'us reservava
 ab un calzer d' amargors.
 Al oure eix plan infernal
 me vaig tapar jo la cara...
 Ja sabeu lo perque pare
 va servirme 'l devantal.

BACH. (Reflexionant.) Forca!
 MAR. Y una laca á l' honra

BACH. que fins á mi arribara.
 Encara molt lluny está
 lo jorn d' aqueixa deshonra.

Y si 'l món viure devia
fins à tan qu' arribés ell,
Dèu, de primè 'l desfaria
cansat, de veurel tan vell.
Som Bach y tinch cor com cal,
sò fiel, ell es renegat.
Lo tiro que m' ha llansat
no m' ha fet pas cap senyal,
que si un hom fer cas devia
de un renegat botifler
no poch se rebaixaria...
Mes si 'm busca tant, potsèr...
y si 'm vè tant al darrera,
se veurà ben clar d' un pich
que hi ha mes bravesa à Vich
que traidoria à Cervera.

MAR. Pare, calleu.

BACH. Callarò
qu' es pecat parlar en va:
no es questió d' enrahonà'
¿ No es cert? Es questió de fe'.

ESCENA V.

Los mateixos y PERE, RAMOS, PEFFET, homes noys, donas, etc. Molta animació. Pere porta damunt del cap una taula, Ramon lo joch guinol, y un altre home una cistella ab fruitas.

BACH. Quin brugit!

MAR. Es lo jovent
que ve à fèr corre 'l guinol.

BACH. Si l' hi vols quedar tu quedathi...
may he estat amich de jochs.
(*Entra en la casa de la dreta.*)

ESCENA VI.

Los mateixos, menys BACH y MARIA.

PERE. (*Ab la taula en lo cap y acompanyat dels altres.*)
Y bé 'dhont se posa?

RAM. Aquí.

HOM 1. Aquí 'm priva 'l pas, no, no. (*La treu.*)

PERE. ¿Donchs ahont?

RAM. Aquí mateix.

(*La posan allà ahont era.*)

PERE. ¿Y que no véus qu' ell no 'tu voi?

HOM 2. Donchs al mig.

PERE. L' arcalde 'n priva.

HOM 1. Pus à qualsevol recò.

PERE. No pot ser. S' hi tè de veure,
vull tenir forsa claror
sino despres sempre diuhen
que se fan trampas al joch. (*Los noys cridan*)
Callèu, baylets!

(*Posantla en un recò de la plassa.*)

¿Vos agrada
posadeta aquí al cantó?

RAM. (*A un ricot que li toca 'l guinol.*)

Hel tu deixa estar la capsa.

PERE. (*A un altre que fa girar l' agulla.*)

No fassas rodà 'l guinol.

RAM. (*Veyent que l' altre l' inquietà.*)

Mirèu qu' es quentol!

PERE. To pego. (*Lo mateix.*)
(*Veyent que no li fa cas li dona un cop.*)

Te.

RAM. (*Agafant à un que li prenha rehims.*)

Porta això.

PERE. (*A Ramon demanantli la capsa.*)

Porta això.

RAM. Havem fet un bisbe.

PERE. (*Arreglant 'l joch.*)

Qui posa.

HOM 2. A la dama un sou:

(*Ho fa. Des de est moment tota lo atenció estarà
fixa en lo joch.*)

PERE. Pus, jo un bon grapat d' atmetllas.

Ey! son de sucre minyons.

Ara. (*Fa girar l' agulla.*)

Roda, roda, roda,

roda, roda y dònans sort.

HOM 2. Ja s' atura.

HOM 1. (*Per la dama.*) L' ha fregada.

PERE. Mes no s' hi atura.

(*Donant un cop a un ricot que 's vol tirà da-
munt de la taula.*)

¿Qué vols?
Tè: això es ben tèu. (*Seguint la cantarella.*)
Roda, roda...

Ay, lo cinch!... Cal serè jo.

HOM 1. Cal serè jo.

HOM 2. Tè, tè, s'atura, s'atura.
PERE. Sobre 'l set. Me quedo 'l sou,
la Verge ha guanyat. Tornemhi.

HOM 1. Vuy estich de mala sort.
(*Tornan a jugar.*)

RAM. Jo al cinch.

HOM 1. Jo al tres.

UNA DONA. Al hu.

HOM 2. Al quatre.

ALTRE. Al set.

UN XICOT. Al deu.

ALTRE. Pus jo al nou.

ALTRE. Pus jo poso per la dama.

ALTRE. Al sis.

ALTRE. Pus jo 'm quedo 'l dos.

PERE. (*Ab cerimonia.*)

Jo, ara, es molt just que posi
mès, lo diner puja molt.
Nous y ligas, quatre mostras
de rehims sechs dels millors,
una bona llançonissa,
y á mes dos dotzenas d'ous.

¿Vos agrada?

TOTS. (*Ab alegria.*) Visca en Pere!

PERE. Per mi, no 'm quedo res, jo.

Roda, roda, roda, roda,

roda y donans bona sort.

HOM 1. ¿Veyam si roda?

HOM 2. Ha fet trampa.

l' ha tocada ab lo dit gros:

ja veuréu com guanyará.

PERE. (*Enujat.*) Qui guanyará?

HOM 1. Tü. Jo? Jo?

PERE. Jo? Jo?

HOM 1. Sí, senyor. ¿Jo l' he tocada?

PERE. ¿Jo l' he tocada?

HOM 2. Sí, senyor, si ho ha vist tothom.

PERE. ¿Qui ho ha vist? Ho has vist tu? (*Al home 2.*)

HOM 2. Jo no, mes aquest. (*A un del costat seu.*)

PERE. Tü?

L' ALTRE. No,
mes aquest. (*Al del seu costat.*)

PERE. ¿Tü? No he vist res;
L' ALTRE. No he vist res;
mes aquesta... (*A una del costat seu.*)

PERE. ¿A la dona. ¿Qu' heu vist vos?

DONA. (*Qu' estava parlant ab un' altra.*)
si no sè de lo que 's tracta.

PERE. (*Enfadat.*) Pus perque enrahoneu tois
d' una cosa que no héu vist?
(*Mentres está ocupat ab això 'ls xicots prenen
un rahim que hi ha en la cistella.*)

Válgam Déu! Y qu' es aixó!

Vina aquí. (*Persegueix a n' als xicots.*)

Tü! Vina aquí.

Si l' atrapo Portau tot. (*Ayfant á Pepet.*)

¿Qué m' has prés!

PERE. Jo? res, atmetllas
y no mes dos ó tres nous.

PERE. A veure. Atmetllas; magranas; (*Escozellantlo*)
Be ¿y aquets sous de qui son?

PERE. Son méus.

PERE. Jo no 'u crech.

PERE. Que sí.

PERE. Los has prés; ho sè.

PERE. Que no.

PERE. Bah! bah! no 't crech y me 's quedo,
los tiro á n' al calaixó. (*Ho fa.*)

PERE. (*Plorant.*) Ho aniré á dir al padri.

PERE. Per mi, á la padrina y tot.

(*Tots segueixen jugant.*)

ESCENA VII.

Los mateixos y RACH.

RACH. (*A Pepet.*) Que tenim? Y ara ¿Que ploras?

PERE. Aquell m' ha prés. (*Senyalant á Pere.*)

RACH. ¿Qué?

PERE. Sí, sous.

RACH. ¿Perque te 's ha prés?

PERE. No 'u sè.

RACH. Pus jo sí, que ho he vist tot.

Y 't está molt bè. Aixís

no 'l ficaràs altres cops
entre gent mes gran que tu...

PÉP. Es que...

BACH. Callém.

PEP. Tinch rahò.

BACH. Tenint rahò no vull...

PEP. Que 'm peguin. ¿Qué?

ESCENA VIII.

Los mateixos y PERACOLS depressa per lo fons.

PERAC. (*A Bach.*) Per tu vinch jo.

BACH. ¿Que hi ha?
(*A Pepet que no se 'n va del seu costat.*)
Vès, vès.

PEP. Es qu' es Pasqua
y m' han prés cinch ó sis sous
y no puch comprar-me mona.

BACH. Si callas y ets bon minyó,
te la farà la Maria.

PEP. L' hi he dit y... diu que no 'u vol
y com que a ne 'l forn a' hi ha tantas!

BACH. (*Donantli 'ls sous.*) Aquí 'ls tens; vès enfadós.

ESCENA IX.

*Los mateixos menys PEPEP que surt pèl fons donant
saltés d' alegría.*

BACH. ¿Qué hi ha? (*A Peracols*)

PERA. He fet ton encarrech.

BACH. Has sapigut?

PERA. Ho sè tot.

Los castellans y francesos
l' han assetjada de fort,
Barcelona está resolta
á bàtres; mes si socors
no reb, tindrà de donarse,
y, si càu, s' ha perdut tot.
Sols per la part de marina
encara queda un canió
que permet la entrada franca

á la vila: 'ls dels entorns,
á las tropas castellanas
no donan gens de repós.

Si no poden fé' alsá 'l siti
entrarán á dins.

BACH. Aixó

si que 'm vè á tirar per terra
los méus plans. Ço si que 'm dol.
Jo esperava aixeca' 'ls méus
y, no mórem d' aquets vols,
per donar feyna de Yich
al cobart governador;
mes, si 'l cap está malalt,
primer es lo cap que 'l cos.
Hi aniré també.

PERA. (*Abatat.*) A morirhi!
Gar, si uns tenen lo valor,
los altres tenen la forsa.

BACH. (*Ab molta naturalitat.*)
Aqui, quan tastem lo foch,
no contem als enemichs;
lo que si cerca tothom
es, al tornarsen á casa,
portarne ben lás lo cos,
l' esperit ben satisfet
y la destral feta un mós.

Si tombém... ¡ grat sia á Dèu!
Si fem tombar... Dèu ho vol!
Si tinch la fossa amanida
¿ alabat siga 'l senyor!
Tart ó dejorn, amich meu,
tinch de ferlo aquell llarch son.
Tant si es aquí, com allí,
per tot arreu serà un clot.
Ja sabs donchs lo que jo penso,
aixís apariho tot.

PERAC. ¿Quan vols anarhi?

BACH. Eixa nit.

PERAC. ¿ Ab tots los d' aquí?

BACH. Ab tots.

PERAC. Tinch por.

BACH. ¿ De qué?

PERAC. De que manquin
armas.

(*Pausa.*)

- BACH. Si n' mancan, al hort
à n' al peu de la cervera
hi trobaràs ço que vols.
- PERAC. Jo hi fallarè!
- BACH. (Sorprès.) Tu ? y perquè ?
- PERAC. Mon pare no està gens bo.
Es vell...
- BACH. Si es aixís fas bé :
qui oblidà à n' als qui aquí 'l mon
l' han posat, no obra pas be...
Demostra tindre mal cor.
- PERAC. A mes, me quedo perquè
si à n' aquí 'l poble, com jo
me temo, vinguessen ells
à volerli fè' algun tort...
- BACH. Li podriam fer; mes, jay
del que li fes ! De minyons
hem sigut, millor que amichs,
aytal com germans bessons.
Ton pare fou pare meu
quan Dèu va deixar-me al mon
trist orfe y, Pere, l' ho juro
per ma sanch y per mon nom,
qui vos fassa mal tindrà
de veurem tart ó dejorn.
- PERAC. Ne rebo ton sagrament
é igual sagrament faig jo.
- BACH. De grat y de cor l' accepto.
- PERAC. Lo faig de grat y de cor.

ESCENA X.

(Los mateixos y gent del poble espantada, donas cridant, de quan en quan quelcun erit lluny. Los que están jugant paran 'l joch. Tots miran cap ahont hi ha 'l soroll. Se sent un tiro. Maria s' acosta à la finestra. Sylà al llindar. Molta avimació. Bach trèu de casa seva algunas armas y las deixa al peu de la porta.)

- PERE. ¿ Sentiu ? (Parant lo joch.)
- ROM. I. Que serà.
- RAM. Las donas
xisclan.
- PERE. Aixó sempre ho fan.

- DONA 1. Verge santa ! (Arriba espantada.)
- DONA 2. (Id.) Tinch la gola
nusada.
- MAR. (Desde la finestra.) Pare ¿ qué hi ha ?
- PEP. (Als altres xicots.)
Quin terratrèmol ! M' agrada !
- ALTRE XICOT. (Apoderantse del guinot y posants à jugar)
Aprofitèmse ! (Un altre tiro.)
- SYLA. ¡ Sant March !
- PERE. (Entra 'n la casa. Maria se 'n va de la finestra
Detenit à una dona que passa.)
Bè zqué passa ?
- DONA 1. Diu que vénen
los cerverins y gabaigs.
- BACH. (A Perecots.)
Lo que ja 'm pensava... Y be, (Al poble.)
be ¿ qué fem ?
- RAM. Sortir al camp.
- DONA 1. Diu que venen à la vila
y la volen saquejar.
- PERE. Donchs quedemnos y... qu' ho prohin.
- BACH. Be, ¿ qué fem ?
- PERE. (A un altre.) ¿ Qué fem ? Es clar.
- RAM. Jo... (A Bach.) Y be, vos ¿ qué fariau ?
- BACH. (Ab molta naturalitat y brasesa.)
Jo pendria la destal, (Ho fa.)
la carrabina, (Ho fa.) canana, (Ho fa.)
la faixa estrenyent avans
y cridant «visca la patria»
«muyran tots los renegats»
los sortiria al encontre
y 'is hi faria tastar
aquesta cyna qu' está feta
à pins y roures tomar.
- PERE. Es que vos teniu coratge.
- BACH. Tambè 'l tindreu si així 'us plau.
- ROM. 1. Bonas armas.
- BACH. Las tindréu.
- ROM. 1. Mes quan potser serà tart.
- PERAC. (Que haurá entrat à sa casa un moment abans
surit carregat de armas.)
Aqui las teniu. (Las llansa à terra.)
- PERE. (Ab entusiasme als altres.) ¿ Anemhi ?
- MOLTAS VEUS. Tots, tots, tots.

BACH. Oh y que malvat
 fóra 'l que 'l poble deixés
 corrent perill consemblant,
 y 's mirés cremar los masos,
 las cullitas trepitjar,
 patirne donas y fillas,
 y aixó ab los brassos creuhats.
 ¿ Que 's pot ? ¿ morir ? No tots moren.
 Y si s' hi mort, tant se val !
 Val mes ser lliure en la gloria
 que aquí en aquest món esclau.

ESCENA XI.

LOS MATEIXOS y MANEL que arriba corrent.

MAN. Bach ! Bach ! m' han vist. Me segueixen.
 M' han fet foch . . son los manats
 pel Cerveri... per vos vénen.
 Vos pendrán.

BACH. (Als joves ja mig armats.) Donchs amagáu
 las armas. Si sols per mi
 es lo perill, no ve al cas
 exposar sens mes ni mes
 per un, las vidas de tants.

MAN. ¿ Mes que fareu ?

BACH. (Ab repugnancia.) Fugiré.

MAN. Hont.

BACH. No 'u se.

PERE. Vos segurán.
 (Dirigitse als altres)

Qui 'l deixi, es...

RAM. No seré jo.

HOM 1. Y qui parla de deixar?

HOM 2. Seguímo.

BACH. (Calmós) Vol dir martiri,
 vol dir sei, angúnias, fam. .

PERE. Patinthe vos, tots nosaltres
 ho patirém de bon grat.

BACH. (Com si li vingúes una idea.)

Be, miréu; á Barcelona
 los enemichs més capdals
 de la patria independéncia
 y las nostras llivertats
 fort asseljada la tenen...

¿ Voléu anarla á ajudar ?
 ¿ Voléu que, quan vinga un dia
 la historia patria á parlar
 de sa defensa y carnatge,
 escriga en lletras de sanch :
 « los quins mes feyna dongueren
 als franchs y ne 'ls renegals
 van sé' 'ls fússellers de Roda
 aquells que nanyava en Bach ? »

MOLTS. (Ab entusiasme.)

A Barcelona !

DONA 1. (Al home 1.) Y me deixas !
 (Segueixen com si enrahonesin.)

DONA 2 (Al home 2.) Adèu !

HOM 2. No ploris.

RAM. (A una vella.) Que es cas !

Tornaré, no tinguéu por.

La Verge de Monserrat
 vellará per mi !

UN JOVE. (A un altre.) Tu, cálam
 eixa corretja.

HOM 1. (A la dona 1.) Aixó pla !
 tornaré portant mostatxos
 y fins ¿ qui sab ? general.

LA VELLA. (A Ramon.) Fill meu !

RAM. Vos queda 'l menut

ensenyáuli á manejar

la fals, perqu' aixi que creixi

tambó vindrá ab mi á segar.

(Tots los joves segueixen armants.)

ESCENA XII.

LOS MATEIXOS y MARIA que surt de sa casa acompanya-
 de STILA y 's dirigeix á BACH que está portant ab TE-
 RACOLS y MANEL.

MAR. Pare ; que 'm diuen !

BACH. Si, filla.

STILA. Y 'ns deixéu.

BACH. (Signant á Manel.) Eix restará.

MAN. (Sech.) Jo no 'm quedo.

BACH. Jo t' ho mano.

MAN. (Sech.) No 'm quedo.

BACH. 'T has de quedar
y essent defensa y ajuda (Signant á Maria.)
tot quant passi m' ho dirás.

RAM. (A Manel.) Tu ¿que no vens?

BACH. Qu' es quedès

PERE. ¿Estem tots? (Tots estarán armats.)

MOLTS VEU: SI.

BACH. (A Peracols.) Peracols
adeu. (Donante las mans.)

Marial... Manell... Lls baix
ja son... (Als joves.) nosaltres per qui.
(Veu alta y enerjia.)

SI Déu vol, fins al tornar.

PERE. Que Déu en tot vos ajudi.

BACH. Aixis sia... Adeu siau.

(Los joves del poble 'l segueixen plens de entusiasme y saludantlos.)

ESCENA XIII.

PERACOLS, MANEL, NOYS, ALGUNS VELLs, MARIA, SYLA,
DONA 1.ª, DONA 2.ª y otras donas.

PERAC. (Consolant á las que ploran.)

Ara donchs... fora plorallas.

(A Maria.) Tu á casa... Y á tancar

y abans de tot amagar

aquestas eynas y dallas.

(Senyalant un pilot d' armas que hi ha prop al pou.)

MAN. ¿Ahont se tiran?

PEP. (Senyalant dintre del pou.) Aquí.

PERAC. No, qu' aquí 's rebellarian

y molta falta 'ns farian

si linguessin de servir.

MAN. Al paller.

PERAC. Serán trobadas. (Reflexiona.)

Al mèu cup.

MAN. Mòlt ben pensat.

DONA 2. (Corrents.) Fugiu que ja han arribat.

PERAC. Ala! ala! portas tancadas.

Tu Manel á casa teua.

MAN. Si així 't plau, me quedaré

ab tú. (Com dolent de deixar lo vehinat de Maria.)

PERAC. Ah!.. estarás mes bé

apropet de casa seua...

(Empenyentlo perque entri á sa casa.)

PERAC. Pus entra que 't trobaran. (Entran.)

DONA 2. Ja son aquí Verge Para! (Tancant la porta
de casa seua.)

SYLA. (Enportantsa á Maria.)

Si gayre temps aixó dura
los esglays me matarán. (Entran y tancan la
porta.)

(Mentres tant lo escena se haurá anat aclarint
y al arribar Cebriá estará sola; las portas tan-
cadas.)

ESCENA XIV.

CEBRIÁ, seguit de uns quants homes armats.

CEB. Tot tancat! (Ab ironia.)

¿Que 's fem obrir?

No 's dirá que tingan por.

Si no 'ns destorban, millor.

Volteu la casa. (A tres ó quatre.)

Per 'lli.

(Truca á casa de Maria.)

SYLA. (Desde dins.) ¿Qui hi há?

CEB.

Un home.

SYLA.

¿Qué vol?

CEB.

Qu' obrin si aixis vos agrada.

SYLA.

¿No está la porta tancada?

CEB.

Ho está, y á llum de sol!

SYLA.

Pus no 's pot obrir.

CEB.

(Imperiosament.) Obrin.

SYLA.

No podem.

CEB.

¿No? (A dos de la la seva colla.)

Pus mà á l' eyna;

á veure si bona feyna

me 'n feu y aviat.

ESCENA XV.

Los mateixos, SYLA y MARIA, que al sentir 'ls cops de
culata obran la porta.

CEB.

¿Ja sortiu?

SYLA.

¿Qué voleu?

CEB.

(A Maria.) Lo vostre pare.

(En aixó van eixint de sas casas los vehins, en-

- tre ellis Peracols y Manel.*
 MAR. No hi es.
 CEB. ¿Com no hi es?
 SYLA. Es fora.
 CEB. Era aquí no fa un quart d' hora.
 MAN. (Mofa.) Y sens fer tant temps encara.
 CEB. (Als seus.) Registrèu. (Obheixen: rató de pausa)
 MAN. (Mofa.) Tot es en va.
 CEB. Jo 'l trobaré sia- hont sia.
 MAN. (Mofa.) Més serà algun altre dia, lo qu' es avuy no serà.
 CEB. (A Manel ab intenció.)
 Enterat semblas d' això.
 PERAC. (Baix á Manel.)
 Per Déu, Manel, que 'ns perdem.
 UN DE LA QUADRILLA. (Al temps de sortir.)
 Hem cercat y no 'l trobem.
 CEB. Ja m' ho pensava.
 MAN. (Ab ironia.) Com jo.
 Si tant desitjas trobarlo,
 tè 'l puch ensenyar.
 CEB. ¿Hont es?
 (Manel li porta al fons y senyala al capdaveall del carrer que atravessa la escena)
 MAN. Lo veus? No 'l vols pentre? Vés, qu' encara pots atraparlo.
 CEB. (reflexiona.) No, jo no hi vaig... ell vindrà.
 MAN. Qu' es cas!
 CEB. T' ho juro.
 MAN. Ho veurem.
 CEB. Si vols veure, t' ho farem veure ara sense tardar.
 Faré 'l vindre á mon darrera, y 'n faré fins una joguina
 PERAC. ¿Vos?
 MAN. (Ab ironia.) Si... còm?
 CEB. Molt t' amobina
 fent sa filla presonera.
 (S' apodera de Maria dos de la quadrilla: y Manel ho vol impedir)
 PERAC. (Detenint á Manel)
 Per Déu! Paciencia Manel!
 MAN. Y la deixarem endú?
 MAR. (Fent forsas y volent anar cap 'n Manel.)

- No 'm vull allunyar de tu. (Se desmaya)
 SYLA. Sens esglaya ¡Déu del cel!
 CEB. (Als seus.) No 's pot perdre temps en va.
 Un matxo.
 PERAC. (Venintli una idea.)
 Un matxo... jo 'l tinch.
 CEB. Portal.
 PERAC. Esperéume y vinch.
 (A Manel abans de sortir.)
 Manel tu 't téns de quedar y món pare cuyda. D' ella se m' encarrega un amich, com lo cor m' ho diu t' ho dich tornaré aquí ab la donzella.
 CEB. Lo matxo.
 PERAC. Ja va. (Entra á sa casa.)

ESCENA XVI.

LOS MATEIXOS menys PERACOLS rato de pausa en que tractan de fer veuenir á Maria.

- SYLA. 'S revè.
 MAN. Manel?
 (Corrent á ella.) Maria!
 CEB. (Detenintlo.) Ala, á fora!
 UN DE LA QUADRILLA. Aquesta vellasa plora.
 (Veient plorar la Sylla.)
 Ja! ja!

ESCENA XVII.

LOS MATEIXOS y PERACOLS, portant del ronsal un matxo. (1)

- PERAC. 'L matxo. ¿'Ls está bè?
 CEB. A dalt, y en camí. (A Maria.)
 (Veient que en Peracols se 'n va ab ells.)
 Amich.
 ¿Qué veniu?
 PERAC. (Senzillament.) Mossó de peu.

(1) En los teatros en que el llech no ho permeti, la escena pot passat prop dels bastidors, figurant ésser dintre l' animal.)

CEB. Y bé q' 'l matxo no 'ns deixén ?
 PERAC. Si 'us lo deixó fins á Vich ;
 mes jo 'sol lo menaré
 CEB. (*Signant á Maria á un de la quadrilla.*)
 Amunt.
 MAR. (*Resistintse á que la muntin á cavall.*)
 No! no!
 CEB. (*Impacient.*) Desseguida!
 MAR. (*A Man.*) Y 'm deixas aixis?
 MAN. (*Ab foch.*) La vida.
 abans. (*Corrent á ella.*)
 PERAC. (*Deturantlo.*) Que callis convé.
 MAR. (*Fugint dels que la volen agafar.*)
 Deixéume... Amparam Manel.
 MAN. (*Agafantla y posantshi al davant.*)
 Ay! del que d' açí la toca!
 (*Los de la quadrilla li arrabassan de las mans*)
 CEB. Poséuli un mos á la boca. (*Li posaa. Un dels*
de la quadrilla veient que Maria's resisteix pu-
ja á cavall y la preu en sos brassos á la foraa
y aixis se la enduhen.)
 MAN. (*Fiant forsaa per fugir dels que 'l tenen agafat*)
 Deixéume anar ; ¡ Déu del cel!
 (*S' escapa y veient un fusell que un de la qua-*
drilla s' ha deixat á terra per ajudar á muntar
la Maria a cavall, hi corre per agafarlo; mes lo
Cerveri li lligeix lo pensament y posantshi lo
peu damunt y la boca del trabuch al pit de
Manel, lo deté.)
 MAN. Oh! No 'us ne la portaréu.
 CEB. Si donas un pas, ets mort!
 MAN. Mal llamp!
 CEB. (*Ab mofa*) Tens lo génit fort.
 (*A un de la quadrilla signantli f' arma despres*
de atansarli ab una puntada de peu.)
 Pren aixó.
 (*Ab compasió a Manel.*) ¡Ets un noy!
 (*Se 'l mira un xich mig rient, mentres ix la co-*
mitivi; y ayrés lot a vantsen.)

Adèu!

FI DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGON.

La escena representa 'ls baixos de la casa de 'n Bach. A la esquera i al fons lo cap de la es-cala, se suposa que dona á la porta de entrada. A la dreta una finestra, que dona al hort. A la es- querra, porta que dona als quartos de dins y al seu costat una porta falsa. A la dreta, fons, la llar ob sa xemeneya y una caixa gran Al aixecarse 'l teló Paver está en primer terme tenint agafada una estaca y dant á sen temps cop á una cadira que hi haurá al mig de la escena. Es de nil. La escena aclarida per 'es llums de canya, 'l 'ren penja del escudiller de la xemeneya y 'l altre de un cordill que baixa d' una de las bigas del sostre sobre el ull de la escala.

ESCENA PRIMERA.

PEP. *sol, un xich despés* SYLA *ab un llum que pen-*
sava sobre 'l ull de la escala y lo bufaa.

PEP. (*Accionant tot lo que diu.*)
 Ara á la dreta y... ab furia.
 (*Dóna un cop a la cadira.*)
 Noy, ¡sembla qu' has gomegat!
 Aixi de cantó... 'S decanta
 lo cap per poder passar
 lo bras y dant mitja volta...
 pataplám al mig del cap.
 (*Dóna una garrotada á la cadira y esta caú.*)
 Ja t' hi mort... Aixis morissen.

los botiflers...
 SYLA. (Ab un llum que penja al ull de la escala.)
 Qu' es estat
 aquesta tarra bastada? (Veyent la cadira.)
 Mes xicot de Deu ¿que fas?
 PEP. M' ensejo. (Posant a son lloch la cadira.)
 SYLA. ¿ En trencar los mobles ?
 PEP. En fe' anar ba la dextra.
 Miréu. (Agafant la estaca.) S' agafa per qui,
 se tira un xich endarrera,
 y quan ve bé... catacra! (Dona un cop.)
 Es un cop dels mes segurs.
 Qui 'l reb ja sab si té tall.
 SYLA. Noy... y aixó? Mira que 's penjan
 a ne 'ls que matan!
 PEP. Qu' es cas!
 A ne 'ls lladres perquè roban:
 (Aixó serà dit ab creixent entusiasme, fias que
 arriba l' últim vers, lo cual se dirá ab tota la
 forsa possible.)
 jo no tracto de robar.
 Jo vull defensar la patria,
 jo vull fer corre la sanch,
 jo vull escortar gabatxos,
 jo vull matar renegats.
 SYLA. (Espantada.) Xicot! compromets ta vida
 y la meva... 'T sentirán!
 Justament avuy que al poble
 lo Cerveri hi ha allotjat.
 PEP. Per ell mes que per un altre,
 á fel m' hi tinc d' ensejar.
 Se me 'n va endur la padrina
 pèl septembre va fe' un any.
 SYLA. (Connoguda) No me 'n parlis... no me 'n parlis!
 que me 'n cauhen cara avall
 las llágrimas quan hi penso.
 Que hi farém!
 PEP. L' llevar lo cap
 del malehit...
 SYLA. Noy ¡per Deu!
 Calla.
 PEP. Y hèl no vull callar.
 SYLA. Ho contaré a n' en Manel
 tan bèll punt arribará.

PEP. No tinguéu por de que 'm renyi,
 al revés m' ho ensenyara.
 SYLA. Creume, rosségat y vesten
 fins á l' hora de sopar.
 Lo senyor rector l' espera
 pèl rosari.
 PEP. Bè, aixó ray.
 Ja hi 'niré; mes ans deixáume
 acabarmi d' ensejar.
 Es aixi un cop que vaig veure
 que 'l dava mon padri... Plam!
 Ja l' he trobat. ¡Visca l' avia!
 Ara al rosari. (Se 'n va corrent cap á la finestra)
 SYLA. Y hont vás?
 PEP. Cap á l' esglesia. (S' enfla dalt de la finestra.)
 SYLA. (Corrent.) Xicot,
 ¿ qué 't vols fer trossos lo cap?
 PEP. (Preparantse per saltar.)
 A la una!...
 SYLA. Verge santa!
 Pepet!
 PEP. A las dos!
 SYLA. Sant March!
 Noy.
 PEP. A las tres!
 SYLA. Ay Dèu meu!
 deturat ¿qué fas?

ESCENA II.

SYLA.

SYLA... (Espantada.) Ja es baix.
 Ja deu esser mort! (Desde la finestra.)
 ¿ Qu' ets viu ?
 PEP. (Desde dins de la escena.)
 só dalt del paller.
 SYLA. Ara hi caich!
 Per espantarme, 'l beney!
 dalt del paller s' ha tirat
 qu' está arimat a n' açí.
 No sabs l' esglay que m' has dat.
 (Deixant la finestra.)
 Aném á fer la novena

y despres á fé' 'l sopar.
 Perque quan en Manel vinga
 Pobre Manel... Fa plorar! *(Batzacajant.)*
 Ara no trobo 'ls rosaris...
 Potsè 'l noy mb 'ls ha amagat.

ESCENA III.

SYLA *Y UN POBRE que puja per la escala del cap d'avall.*

POBRE. Santa nit.

SYLA. *(Sorpresa.)* Deu meu! y ara!
 Y ¿ per hont aquí haurà entrat?

POBRE. Santa nit!

SYLA. Es un pobret.

Diguèn, bon home, ¿ 'l portal,
 lo portal de baix, sent clos.

POBRE. No era clos... era... ajustat.

SYLA. Es oblit. ¿ Volèu.

POBRE. Estatge.

SYLA. ¿ Que mes?

POBRE. Un bocí de pa;
 dormi' al paller; di' un parnostre,
 y al mati tornar á marxar.

SYLA. 'Neu lluny.

POBRE. Lluny.

SYLA. A Caragoça?

POBRE. A Saragosa?... no tant;
 mes penso ab lo temps anarhi.

Ara vaig á Monserrat.

SYLA. *(Mirantlo de fit á fit.)*
 ¿ Vindreu de Fransa?

POBRE. De Fransa!

¿ Perque m' ho preguntà?

SYLA. Clar.

Veig que portèn un barret
 que no 'l portan sino allà.
 POBRE. *(Ap.)* Malehit! *(Al.)* Jo li dire
 l' hi trobat dins d' en barrauch.
 y com que jo no 'n tenia,
 y no crech haver fet mal,
 me l' he quedat.

SYLA. Heu fet be.

POBRE. Devia ser d' un soldat.

N' hi moren tants per 'quests vol!

SYLA. ¿ Tindrèu gana?

POBRE. Quasí fam.

SYLA. Vos quedarèu ab nosaltres

y soparem tots plegats.

Ara puch fer de mestressa

tota volta que, no hi ha

qui 'n pugà fer, per desgracia.

Deu meu! jo no hi puch pensar.

POBRE. ¿ Es morta?

SYLA. ¿ Qui?

POBRE. La mestressa?

SYLA. Pitjor.

POBRE. ¿ Com s' entèn?

SYLA. Y es clar.

Sent morta, fora enterrada,

y per son bè, de tot grat,

resos y missas y oficis

(es casa que 's pot gastar)

se dirian y la pobre

al cel hi podria entrar;

ara no sabem si es morta,

poise' ho es y en semblant cas

no pot rebre benefici,

perque ¿ qui resos dirà

per qui no se sab del cert

si viu ó no?

POBRE. Ben parlat.

¿ No serà al poble?

SYLA. No heren.

POBRE. Si fòs heren á sopar

no m' hi tindria.

SYLA. Be, parlo

com se sol aquí parlar.

POBRE. Es... ¿ hont es? *(Un poch sech.)*

SYLA. Oh! no 'u sabem.

La van robar ja fa un any.

POBRE. ¿ Robada?

SYLA. Pèl Cerveri.

POBRE. ¿ Es un home que fa mal?

SYLA. Y tal?

Va robar la noya.

Va fer crida 'l cap d' en Bach

á Vich, no fa pas molts dias,

y també ha fet pregonar

à Peracols, un sant home
qu' es més bo qu' un tros de pa.

POBRE. Molt mal fet.
SYLA. A n' aquí 'l pobre

li dubèm tal volutat,
que nostre plaber seria
veurel penjat.

POBRE. Las maldats,
de veras, mereixen càstich.

SYLA. No es vritat que si?

POBRE. Y tal!

SYLA. Que voléu vindre al escó
fa fresca y... prop de la llar... (Signant la llar.)

POBRE. Tanta Mercè, Déu li pagui.
(Se assenta prop de la llar.)

SYLA. (Ap.) Es un pobre ben pariat. (Encèn foch.)

POBRE. ¿ Que l' encèn ab romaguera ?

SYLA. No, hom de Deu.

POBRE. Com fa tan flàm ?

SYLA. Aquí gastem lo de casa ;
garbons de ja fa tres anys.

¡ Hi ha tant de tot ! Tot nos sobra...
y això, que de caritats

se 'n fan com cap altra casa.

POBRE. Deu en compte 'ls ho tindrà.

SYLA. Aixís nos tornèis la noya.

POBRE. Potser ho fassa ¡ qui sab!

ESCENA IV.

Los mateixos y MANEL depressa per la escala del cap
d' arall.

MAN. (Ab alegría.) Novas ! Novas !... Bona nova !

SYLA. (Al pobre disculpantse.) Perdoneu.
(Surt á trolar á n' en Manel.)
Y això ¿ que passa ?

MAN. Ho he contat à miuja passa.

SYLA. ¿ Serà grossa ?

MAN. Com un cova.

Devináu si 'us vé de grat.

SYLA. (Fent memoria.)

Son novas... son novas d' ella.

MAN. Lo dimoni de la vella,
y, de veras, s' ha cremat.

SYLA. Mes no 'm fassis esperar

MAN. (Adonante del pobre.)
Teniu un home.

SYLA. Un pobret.

Venia mig mort de fret,
y l' he fet quedat' á sopar.

MAN. ¿ Vos sembla...

SYLA. Un àngel de Deu.
(Lo pobre estarà resant.)

No pa'lantni, boca no obra.
Demà se 'n irà.

MAN. ¿ A eix pobre

també lliit li donarèu ?

SYLA. A la portxada.

MAN. Es del cas ;

perque es lo temps que corrèm !

SYLA. Ab naltres, quan soparèm ;
després, à fora del mas.

MAN. Bè, ara 'us dirè tot seguit. (Ab resel.)
perque vinch content.

SYLA. Qui 'l priva ?

MAN. Parla.

MAN. Eixa nit ella arriba. (Ab misteri.)

SYLA. ¿ Ella arriba aquesta nit ?

MAN. En Peracols l' ha salvada
y l' ha tretat d' allí hont era :

prime' ha sigut á Cervera,
allí, tres mesos tancada.

A Vich, Manresa, Sarral (Contant ab los dits.)
y fins á Lleyda també

qui sab hont... Ho ha sabut fo'
ab un enginy tan cabal,

que aquesta nit si Deu vol
despres de tan de patir

veurè 'l goig...
SYLA. Si, ja ho pots dir ;
y per mi haurà eixit lo sol.

MAN. Aném à guardi' 'l sopar (Anant cap á la llar.)
(Deturantla.) Encara sè mes.

SYLA. Potser.

MAN. Mira t'inch d' anà al seller...
m' hi podràs acompanyar.

Digamho y no perdré estona,
perquè ja es hora avansada
y ni la taula es parada,
ni 'l sopà' está.
(*Se dirigeix á la llar y mira al pobre.*)

Ni s'adona

de res del que fem aquí.

MAN. (*Mirant de prop.*)

Si está dormit.

SYLA. Fobre veíl!

Dorm d' un gust!

MAN.

¿ Dorm? ditxós ell.

que dorm; jo no puch dormí.

(*Syla pren lo llum de la llar y baixa seguida de Manel per la escala del fons.*)

ESCENA V.

Lo FORRE, després de mirar al seu atrotador.

Vindrà aquí! Ja m' ho pensava.
Mes al vindre cap al mas
sabrán aturar son pas
los meus... Y se m' escapava!
Ah en Peracols juguém
fa temps un joch esposat,
d' aquest joch mes ben lliurat
dels dos qui cixirà veurem.
Ferla mia vaig jurá
y du á la forca á son pare
y fora 'l primer cop ara
que haguera jurat en va.
Soroll... tornem al ascó.
Só un vellet, si só un anyell...
Quan m' arrenqui aqueixa pell (*Pels draps.*)
potse' 'ts semblaré un lleó.
(*Mirant á la finestra y enrahonant ab altres
que se suposa estar al peu de la mateixa.*)
Per aquí... Amunt... Pél pallo'.

ESCENA VI.

Lo FORRE y dos HOMES armats que saltan per la finestra.

FORRE. Ara chytéu... á la caixa.

(*A la caixa que estaré arrimada á la paret.*)

Arreplega aquesta falxa.

(*A un dels dos que li cau.*)

fins que vos fassa així (*Una patada.*) rè.

(*Torna á posarse de la mateixa manera fingint
dormir.*)

ESCENA VII.

Los mateixos y BACH que entra per una porta falsa que
hi ha en primer terme á la esquerra del espectador,
ab un fanal.

BACH. Fosch! Ningú! Haguera jurat
al vindre pèl hort, qu' aquí
hi havia llum. Fins senti'
parlar m' havia semblat...
Tot queda mort y... perdut...
(*Deixa lo fanal damunt de la taula que hi haurá
entre la porta falsa y l' altra que se suposa
comunicar ab las habitacions interiors.*)
Oh mas! quan te vaig deixar
no m' creya poder tornar,
y molt menys tornar vençut,
avílit y esclau com ara;
mes encara hi ha prou vida
per poder pendre la mida
al dol de mon cor de pare.

(*Pausa.*)

La patria ja está perduda,
ma filla no está venjada...
Tot te aquí al mon sa diada...
ell l' haurá sí Déu m' ajuda.

ESCENA VIII.

Los mateixos y SYLA, y MANEL que pujan per la escala
del fons ab un llum.

SYLA. Ha encés llum?

MAN. Be ho sembla.

- SYLA. Si.
 BACH. *(Conceixent la veu de Manel.)*
 Pobre Manel!
 SYLA. *(Apareixent a dalt de la escala y veient a Bach)*
 Ay! no es ell.
 MAN. *(Apareixent a vegada.)* Com no?
 SYLA. No, no, no, es lo vell.
 BACH. Un forastè, es lo d' aqí.
(Donante a conceixè')
 ¿Foraster sò a casa meua?
 SYLA. *(Conceixent a Bach.)*
 Sant March! y quina alegria!
 Es l' amo y no l' conceixia!
 BACH. *(Obrint 'ls brassos a Manel.)*
 Vina 'm aquí. ¿Que t' agreuha?
 MAN. *(Trist)* Es debades lo parlar.
 BACH. Ho sè tot.
 MAN. No pas encara.
 Bona nova 'us puch dar ara.
 SYLA. Eixa nil tè d' arribar.
 BACH. Ella? Y ¿qui me l' ha salvada?
 MAN. En Peracols.
 BACH. ¿N' ets segú?
 MAN. Ne sò y mollí.
 BACH. Y ¿ho sab ningu?
 MAN. Los amichs de l' encontrada.
 BACH. Jamay pagarti podrè.
 SYLA. Mes un pich sia ella aquí
 cuydado ab lo Cerveri.
 BACH. D' aquest jo me 'n cuydare
 y t' jurhe deixar venjada
 del to, ofesa semblant.
 SYLA. Son al poble y pèl voltant
 los de la seua maynada
 MAN. Te allojats aquesta nit,
 de aquí en tota masia.
*(Syla mentres tant arrègla 'l sopar y penja 'l
 llum a la xamanega.)*
 BACH. Ho sè.
 MAN. *(Ab veu baixa.)* Pochs veurán lo dia
 un pich ells s' hajan dormit.
 BACH. Com s' entèn?
 MAN. Ho tinch pastat
 de modo que anirà bé.

- BACH. Manel. *(Representio)*
 MAN. Vaig di 'm venjare:
 demà dire m' he venjat.
 BACH. Eixa paraula emascara,
 may la diu un català.
 Aquí, 'ns sabem fer mata'
 y matém; mes cara a cara.
 Y tan cert es lo que ho dit
 que si 'l Cerveri 'm fos hoste
 y (tente compte si 'm costa
 di' 'l que dich) y aquí una nit
 en mon poder lo lingsuè,
 mentres fos aquí hostaltjat,
 Manel, foran tan sagrat
 com Déu mateix si hi vingues.
 MAN. Pus jo perdo no 'ls sè dar
 y als malvats los tinch present.
 BACH. Pus jo may so mes content
 que quan los puch pondonar.
 Ara, fora del hostal,
 lliure jo, lliure ell també,
 deixaria l' obra fe'
 á mon bras y á ma destrál.
 SYLA. *(Desde la llar ahont está sent lo sopá.)*
 Lo pobret dorm qu' es un gust.
 BACH. Que. *(Girante)*
 MAN. Un pobre qu' ha recullit.
 SYLA. No mes per aquesta nit.
 BACH. *(Acostantsi y mirantsi.)*
 Cansat vá.
 SYLA. Dorm com un fust.
 MAN. Trucan. *(Trucan a la porta.)*
 SYLA. ¿Qui hi ha? *(Desde la finestra.)*
 PERE. *(Dins)* So jo en Pere.
 SYLA. *(á Bach.)* ¿Qu' obrim?
 BACH. Obriu la porta. *(Syla
 agafa 'l llum y baixa á obrir y torna espantada
 seguida de Pere, Ramon y molts homes y donas
 del poble que entran ab quietut.)*

ESCENA IX.

Losmateiros, PERE, RAMON, FEPET, homes, donas del poble

SYLA. Verge santa ! Vinch mig morta,
du mig poble al seu darrera. *(Penjant al-
tra vegada 'l llum en la zamaieya.)*

PERE. *(Ab misteri.)* Sabem qu' en Bach ha vingut.

MAN. Per Déu... lo comprometu.

PERE. Ja ho sabem. *(Dant la mà á Bach.)*

BACH. ¿Tot ho sabeu ?

PERE. Tot no, porque no hem pogut.

Dels cinquanta que partiren
n' han tornat sols vintytres.

BACH. Vintytres, no h-an perdut res.

DONA 1. Y 'ls vintiset que moriren ?

BACH. Son menys : mes tan esforsats
y al perill tan fets ne son,

que, poden di' á tot lo mon
que vos los torno doblats. *(Lo front.)*

DONA 2. Lo mèu, ferit d' aquí està.

BACH. Es una creu que algun dia
quan siga aví en la masia

als nets la podrà ensenya',
y al contari's lo tot d' aixó

assentat bora la llar,
podràs dir : « ço'm va costar

la cassera del lleó. »

DONA 1. Lo mèu manch.

BACH. Per millor gloria,
que jo no res mes voldria

sino que 's digués un dia
al ferre d' ag' la historia :

« lo poble de Roda aná
á Barcelona á la una,

de aquella vila en la runa,
tòt lo poble hi va quedá'.

PERE. Nos ne han contat horrors

BACH. Per molt que vos hajan dit
no 'n sabeu res. ; Malehit

sia d' aixó 'l causador !
y, per càstich, tan sols Déu

lo jorn del etern juhi

li donga 'l qu' ha fet pati'
á ne 'l pobre pais meu.

(Causa.)

Tot lo poble s' engolava
cap á d'ns de la ciutat,
lo setje estava tancat
quan jo ab los mèus hi arribava.
Privats molts de sa familia,
cada nit somnis mal fets,
mal menjats, jamay refets
de tant trepeli y vigilia.

Ploventnos sempre granadas,
parlantnos sempre de mort
ell, l' enemic, lo pus fort,
nos passavam las diadas.

A cada crit, d' e' us doneu ?
se hi responia al seguit
ab un altre mes fort crit
del canó ab la ronca veu.

Aixis van passarhi un any
y mes ; un jorn la traició
va obrir al conqueridó'
la vila y en un estany

de sanch se torná tot' ella.
Ays, gomechs, véus de matansa,
crits farestechs de venjansa.

; Mori 'l Franch ! ; Mori Castella !
Terratremol tot arreu,
fum que los ulls nos cegava,
la veu trista que baixava

del campanar de la Seu,
lo carnatge tentadó',
lo crit amarch del perdut ;
dihent uns : « mos han venut, »

altres : « fora compassió ;
entre congoixas y plant
la febre y cega ment,
la vida anava perdent.

Barcelona agonejant,
Cent per hu sobre 'ns venian ;
al Borna nos acorrollaren,
foch á la vila pegaren :

mes encara 'ls conteniam,
Y ab tot y l' aná' per terra,

al veure que en sa agonia
la causa que defenia
tot un poble ab santa guerra
en lloch de cridar : « pietat »
per la seva trista sort,
alsava un penó de mort
entre runes enclavats,
escollaren, los braus, ellis,
las lleys que los imposavam
y ellis que de boigs nos tractavam
van acceptar nostras lleys.
La ciutat capitola...
Lo bras cansat també 's dona.
Entregada Barcelona
res tenia que fe' alla.

(Escarni.)

(Pausa.)

PERR. Si que grossa l'heu passada!
DONA I. Pentsanhi lo cor se m'gela.
PERR. Volen fe' una ciudatela...
BACH. Damunt la vila arrunada...
Millor si l'hi fan, qu' així
nostres nets la ensenyarán
á sos fills y los dirán :
la llibertat jau aquí,
y perquè hi estés segura
y may mes resuscités
d'un fort ab lo mural pès
van cloure sa sepultura.
Nosaltres cap moniment
podriam deixá' á l' historia
qu' eternisés la memoria
del que s' ha fet al present,
y Déu, lo tot poderós,
per nostra honra permetrà
que 'l que per befa 's farà
sians moniment honorós.
Aixís constarà millor
que hi son pèl dret de la forsa
jay del jorn que 's puga tosa
lo jou del dominador!
Passaréu aquí...
BACH. La nit.
PERR. En Cebría... ja 'u sab'u?
BACH. Ja ho sé.
PERR. Es que...

BACH. No 'us espantéu
no 'm vindrá á despertá' al lit.
PERR. Mes una mala passada...
MAN. Jo 'u comprendré. (Parla baix ab un altre)
PERR. (A Bach.) Prometéume
que si hi ha perill
BACH. (Seguedat.) Deixéume.
PERR. Peguéu una escopetada. (A Bach.)
BACH. No 'us dich que 'm deixéu.
PERR. Ohiu...
un cop de pistola, y...
BACH. (Molt secament.) Prou.
PERR. (Parlant ab altres al temps de martxar.)
Si, deixémo, son las nou,
y 's aucells ja son al niu.
(Se n' van tots los tehuins.)

ESCENA X.

BACH, MANEL, PEPET, LO POBRE, SYLA.

SYLA. (Que tindrà la tauca parada.)
¿Voleu sopar?
BACH. No tinc gana.
y ¿tu baylet? (A Pepet.)
PEP. Jo tampoch.
BACH. Tu Manel...
MAN. Jo sols espero
qu' arribi ella.
BACH. ¿Y jo no?
SYLA. ¿Qué despertém á ne 'l pobre?
BACH. Despertal... Vaya una son!
SYLA. Eh, bon home!
LO POBRE. Santa nit.
SYLA. ¿Voleu sopar? (Dona sopar al pobre.)
BACH. (A Manel.) Bè ¿qué vols?
MAN. ¿Vaig á esperarla?
BACH. Jo 'm quedo,
finch d' apariar quelcom
abans. ¿Hont serás?
MAN. Al cap
d' avall de l' horta d' en Roch. (Surt pèl fons)
BACH. Vindré.

ESCENA XI.

Los mateixos menes MANEL.

SYLA. (A Pepet.) ¿ Que no vols sopar?
PEP. (Ajejut damunt la caixa.)
Tinch son.

SYLA. De veras s' adorm.
BACH. Pus emportésseu à dalt.

Y al lliu qu' está mort de son.
(Se 'n van Pepet y Sylla que pren la llum apa-
gat y l' encen ab lo de la xamaneya.)

ES. ENA XII.

Lo POBRE y BACH arregla la carrabina que deixara arri-
mada á la paret al costat de la finestra, tanca 'l fanal y
la escena sols queda aclarida pel llum de la llar. Lo
pobre sopa. Sona un tiro y lo pobre no podent domi-
nar la seva emoció s' aixeca al temps de dir s'ja es
mèva» tornant deseguit á la mateixa posició d' acans

POBRE. Ja es mèva!

BACH. (Ab naturalitat.) ¿ Qué hi ha bon home?

POBRE. Poca cosa.

BACH. Y he, que 'us passa

qu' així 'us deixeu de sopar?

POBRE. (Aixeçantse y ab misteri acostante á 'a Bach.)

Pensava que en esta casa

se esperava.

BACH. (Posant ab ell l' atenció.) ¿ Com hò sabs?

POBRE. No sé.

BACH. Qui t' ha dit?

POBRE. Catxassa!

BACH. Que pretens ab tal misteri?

POBRE. Jo!

BACH. Tu, si que 'n fas.

POBRE. Pus vaja

m' explicaré. No vindrà.

BACH. Ments. (Agafantlo de una ma)

POBRE. Oh, no!

BACH. Ments! Ments!

POBRE. La cara

mèva 'us dirá si 'us enganyo

ó no. (S' arrenca la ba. ba.)

BACH. (Deixantlo anar y sorprès.)

Tu, dintre ma casa

portantme novas de doll!

Y com ta sench no se esglaya

pensant que 't trobas á solas

ab un que anhela venjansa.

CEB. A solas, no. (Calma.)

BACH. Qui t' ajuda?

CEB. ¿ Eixa?

(Ensenyant una pistola que porta al ciuto.)

PACH. De mi aixó no 't salva.

Y per la fel qu' he begut

á tassas plenas, per armas

que damunt teu no portesses

com aixó t' esbocinara.

(Buscant un mocador que tindrà á la mà.)

CEB. Pus me oírás... Aquell tiro

era una senyal pactada...

Ella venia... al camí

jo 'n hi tinch una emboscada.

y aquell tiro significa

qu' es mèva.

BACH. (Cech de coratge.) Es vritat? Oh infamia!

Jo te la faré tornar. (Agafa la carrabina.)

CEB. Tú?

BACH. Si, jo. Y d' aquest modo.

(Li apunta la carrabina.)

O 'm dus la filla açí casa

ó deixas aquí la vida.

CEB. Tonteria!...

BACH. ¿ Qué?

CEB. (Acostante ab calma y indicantli un lloch de

la faixa que Bach porta.)

EIXAS cartas

que aquí s' estan, me las donas

y ella vindrà.

BACH. (Baixant la carrabina.)

¿ Espiadas!

Compromesos! Ans la vida.

Primer donaria l' ánima.

CEB. Si no...

BACH. ¿ Qué!

CEB. Ella no...
 BACH. Torna.
 ¿ no es vritat ?.. Aixó es tentarme ;
 aixó es voler que jo 'l mati...
 perquè ets mèu. (Cebriá se 'n riu.)

CEB. No.
 BACH. ¿ Com ?
 CEB. Si una arma

retruny aquí, ella fina.
 La cosa està aixís pactada !
 Si tu m' matas... parricida
 serás... tira. (Mostrantli 'l pit.)
 (Ap.) Aixís me salvo.

BACH. Aixó es un joch del infern
 que vol del cel allunyar-me.
 ¿ Ja sabs lo que tu pretens ?
 ¿ Sabs lo que hi ha en eixas cartas ?

CEB. Noms dels tóus.
 BACH. Y tu pots crérem

á mi tan feld, que vaja
 á esposar los caps de molta
 per deixá' á ma filla salva ?
 (Després de un xich de pausa.)
 Quèdat ma filla.

CEB. No accepto.
 BACH. Pus que pretens ?
 CEB. Eixas cartas.

BACH. Y si no. (Amenassantlo ab disparar la pistola.)
 (Alta la carrabina; pero li acudeix una idea la
 deixa caure.)

Dèn del cel ! .. Sols !

No, que n' ets dins de ma casa...
 Mes ab testimoni, si.

(Apunta fora la finestra.)

Al fi trobaré venjansa.

CEB. Sa vida està en eix gatillo.
 (Signant lo de la carrabina de Bach.)
 BACH. De sanch n' han llansada 's altres
 y no 'ns ne vindrán escrupòts
 d' un xich de nostra llansarne.

CEB. Anda ! (Desafiantlo á que tiri.)
 BACH. (Vacitant.) 'M paria lleugera
 ans, y ara la trob' pesada !
 Tremolo y ¿ perque ?.. Per ella...

filla del cor !... filla aymada !
 CEB. (Incitantlo.) No tirarás
 BACH. (Resolt.) Tiraré.
 que ja n' hi donat paraula.
 CEB. (Donant la senyal concensuada.)
 Ja es hora.

ESCENA XIII.

Los mateiros y 'ls de la quadrilla de Cebriá que surten
 de son amagatall quan BACH va á tirar. BACH al oure
 lo soroll, se gira y trobantse en perill 'ls amansa ab
 l' arma fins que vegente perdut tira.

BACH. Trahit ! (Sorprés.) Trahit,
 Mes no vençut ! (Fentlos cara.)

CEB. Donchs las cartas.

UN DE LA QUADRILLA. Ja es nostre. (Agrafantlo.)

BACH. (Escapantse.) No, no, no, no !
 Primer que 's fills es la patria. (Tira.)

Y si no sou prou valents
 veniu á tastá' aquesta aixá.
 (Preu una destrel y se arrima a la paret sent
 cara a la paret a 'ls que l' agrafan.)

¿ No sou tres ? No teniu armas ?
 Veniu. Ja es temps de qu' esmòssi
 ma destrel en vostras caixas

UN DE LA QUADRILLA. Embestimo, y d' un sol cop.
 L' ALTRE. A ell.

ESCENA XIV.

Los mateiros y SYLA que se per la porta de la esquerra.)

SYLA. Que hi ha ? (Vegent á 'ls tres.) Sant March !
 Que passa ?

Socòs. (Cridant.)

UN DE LA QUADRILLA. (Signant al altre que la agafi.)
 La vella ! La vella !

(SYLA vegente parseguida, corre, agafa 'l llum
 y l' apaga.)

SYLA. Lo llum : ja n' estich salvada !

(La caexna queda fosca.)

UN DE LA QUADRILLA. Nos hém lluit.
 (Se dirigeix a la finestra seguit del altre ; SYLA

arrimada à la llar : Cebrià s' allunya de Bach que 'l persegueix à palpentas.)
 VEUS DE FORA. Bach, Bach, obrans.
 US DE LA QUADRILLA. Per aquí... ja tinc la faixa.
 (Tots dos saltan per la finestra.)

ESCENA XVI.

Los mateixos menys 'ls dos de la quadrilla.

BACH. (Agafant per lo bras à Cebrià.)
 De m no t' escaparas.
 (Cridant.) Llum! llum! ; Forcejas? Te causas en va.
 VEUS DINTRE. (Soroll de tirar à terra una porta.)
 Per qui, per qui... Noys, depressa.
 CEB. So perdut.
 BACH. (Ab tota la forsa.) Llum, llum y 'l... mato!

ESCENA XVII.

Los mateixos y PERE, y demes del poble armats. SYLA cacen lo llum. Los del poble venen ab alguns fanals; Durant la escena anterior despres del tiro en lo poble s' hauran sentit crits, soroll, tiro.

PERE. Ja som aquí, en tot lo poble no 'n queda ni un per recapta.
 BACH. (Acostant à Cebrià à la resplandor de dos ó tres fanals que portan los del poble.)
 Erats tu, ja m' ho semblava!
 Te ho coneixia ab la mà que 't nava com fulla al arbre.
 (Sens deixar la mà de Cebrià.)
 Aquí 't tenui al butxi de ma filla. Al qui donava hostatje creyentlo un pobre, era una vibre, era un lladre.
 Heus qui son, los que defensen als enemics de la patria.
 Bach!...
 CEB. A solas no podia venjarme : mes ho puch arí.
 Y seré cruel, cruel, t' ho jurho!
 Tot l' enuig d' un cor de pare al qui se li ha mort la filla :

tot lo fel de l' oy de patria vers aquell que l' ha trahida, aplegats en ma venjansa faran cruel ta agonía, com pitjor no n' hi haja d' altra.
 De genolls : (L' obliga agenollarse.) resa!
 (Venintli una idea.)
 (Parlant ab si mateix.) Si 'l mato li privo 'l remors. Encara en lloch de ferlo paür, sento lluytá ab la xeu baixá, ressó de la veu de Déu qu' aquí dins jamay li calla al que mal obra..... Que faig?
 Siguem cristians... Bach!... (A Cebrià.) Alsa!
 (Cebrià se aixeca.)

PERE. Encara 'l perdonaré, (Enrahonant ab los altres) Y si ho fes.

BACH. (Escoltant y sentos guardar quietut.)

XII!

MAR. (Ven lluny, dintre.) Pare! pare!

(Quietut sepulcral.)

BACH. Ohíu!.. Miracle!

SYLA. N' es ella!

PERAC. (Dins.) Bach! Bach!

CEB. Oh rabia! Salvada!

BACH. ¿L' has sentida? L' has sentida?
 (à Cebrià.) Ja 'u veus, Déu está ab nosaltres

ESCENA XVIII.

(Los mateixos y MARIA, PERACOLS y MANEL.)

MAR. (Tirantse en brassos de Bach.)

Pare!

BACH. Filla! (Donant una mà à Peracols)

Peracols!

PERAC. Prou m' ha costat

BACH. (Obrintli 'ls brassos) Co no 's paga.

Peracols de tot mon cor. (A brassantse.)

Gracias à Déu ja ets à casa.

Ara eixiu. (A tots los altres.)

PERE. Me 'l salvará. (Hondinant ab los altres)

BACH. (Ab majestat.) Eixiu.

PER. (*Murmurant.*) Es que...
 BACH. La venjansa me pertoca à mi tot sol.
 ¿No voleu eixir? (*Veyent que no surten*)
 So à casa y mano; sortiu.
 MAN. Si arriba à perdonarlo.
 PERE. (*A Manel.*) A la plassa anemsem y si per cas...
 (*Surtan acompanyantlos Bach: al arribar à Peracols l' agafa pel bras pera ferlo sortir.*)
 PERAC. Y jo també?
 BACH. (*Acompanyantlo fins la porta.*)

També, passa.
 Ytu, (*A Man.*) la escala es allí. (*Surt pel fons*)
 Y vosaltres tres al quarto.
 (*A Maria, Sylva, y Pepet que se 'n van quarto de la esquerra.*)
 P'ERAC. (*Al temps de anarse y ap.*)
 Lo qu' es à mi no m' enganya. (*Ex pel fons.*)

ESCENA XIX.

BACH y CEBRIA.

BACH. Es precis ara que sia lo que Déu ha disposat M' has ofés... no estich venjat y t' hi dit que 'm venjaria, y, si m' on cervell no es flach, l' hi promés aytal revenja que t' m' on sabrà com se venja, com se venja ¿ entens ? Un Bach.
 (*Lo pren del bras y 'l du al ull de la escala.*)
 Surt. (*Veyent que Cebria esta quiet.*)
 Surt, ets lliure.

En la plassa...
 CEB. Ah! tens por.
 BACH. Es que m' estan...
 CEB. (*Acabant lo que en Cebria anava à dir.*)
 BACH. Es que t' estan esperant.
 ¿No vols dir això? (*Obra la porta falsa.*)

Donchs passa.

Eix camí sols lo sè jo y jo t' acompanyaré.
 (*Cebria demostra tenir por, Bach tracta de endivinar que li causa lo temor y repara ab lo punyal que porta dins de la faixa.*)
 ¿ Ah, 't fa por? Sosségat. (*Lo llensa.*)
 Tè.
 (*Encen lo fanal y surt acompanyant à Cebria.*)

ESCENA XX.

PERACOLS, que se s'oposa que l' ha vist y que puja per la escala del fons. Corra cap à la porta falsa y trobantla tancada se dirigeix una altra vegada depressa à la escala.

Si ell lo perdona, j) no.

FI DEL ACTE SEGON.

ACTE TERS.

Quadro primer.

La escena representa la plassa de las devaladas (Vich.) Moltas gent corralhonant y á pilots. Un pilot de ciutadans esta al primer terme portant ab alany. A la dreta, la porta de la presó. Al fons un carrer.

ESCENA PRIMERA.

CIUTADANS 1, 2, 3 y 4.

Ciu. 1. ¿ Es á dir que tan mateix ?

Ciu. 2. Sí.

Ciu. 1. Apar impossible.

Ciu. 2. Ca !
Jo ho vaig dir, y tot seguit
vaig saber qu' era agafat.

Ciu. 3. Se creu que 'l perdó.

Ciu. 4. Y qué ?

Ciu. 3. ¿ Lo demana ?
Ell, no pas ;
sa pobre filla es qui 'l cercá.

Ciu. 1. Y 'n Peracols ?

Ciu. 2. S' ha escapat.

Ciu. 1. A mi, ab franquesa, 'm dol molt
lo qu' un home tan cabal
mori així.

Ciu. 2. L' governador,

si no fos en Cebriá,
perdó li daria... mes

com que lo porta penjat
á l' orella tot lo dia.

Ciu. 1. Lo que es cert, dos dias fa
que sembla aixó un cementiri.

Ningú pensa en treballar,
Tot es saber si 'l perdonau
ó no...

Ciu. 2. Se fa estimar tant,
es hourat, es brau, es noble !

Ciu. 3. Vamos, es un home en Bach.

ESCENA II.

Los mateixos y un altre CIUTADÁ que ve cuyta corrent.

Ciu. 4. Sabéu ?

Ciu. 1. ¿ Qué ?

Ciu. 4. Fan una crida.

Ciu. 2. Y ¿ perquè ?

Ciu. 4. Per guarni 'l pal.

Ciu. 3. No hi ha fusters ?

Ciu. 4. Jo sols sè
que 's pregona en castella,
y un que 'l sab, m' ha dit que deyan
que 'ls fusters de la ciutat
anessen á ca la vila
per fer la forca...

Ciu. 2. Qué ¿ Y tants
me necessitan ?

Ciu. 4. Es que,
segons á mi m' han contat,
ningú hi vol anar per ferla.

Ciu. 1. Y ho sabs ben del cert ?

Ciu. 1. Es clar
y si 'n duplèu, escoutáulo
que aquí ne vé á pregonar.

ESCENA III.

Los mateixos y un oficial ab un piquet y seguit de gent del poble; entra pel fons. Redoble de timbal. L'oficial, llegris, després d' haver fet lo toc acostumar

«Los albañiles y carpinteros se presentarán cuan- to antes á casa de la villa, á fin de levantar en el sitio que se les designe las horcas donde deben su- frir su justa condena, (Ranors entre 'ls que l' escoltan) su justa condena (Ab sequedat repetitio.) dos reos: Si no se presentan los requeridos dentro un cuar- to de hora, serán derribadas las casas de dos de los mayores contribuyentes, y con el maderaje de ellas serán levantadas las horcas.

(Se 'n va seguit dels soldats.)

Ciu. 1. (Al 3.) Tú, no ets fuster?

Si que 'n so.

Ciu. 3.

Ciu. 1. Pus; ala! hi podràs anar.

Ciu. 3. (Al 1.) Y tú, no ets mestre de casas?

Ciu. 1. (Al 3.) Sí.

Vés que darán treball.

Ciu. 3.

Ciu. 1. Anarhi jo.

Y jo anarhi.

Ciu. 3.

Ciu. 1. Primer 'l coll.

Primer la mà.

Ciu. 3.

Ciu. 4. (Que ha enrahonat ab alguns del fons.) No podrán pas fer las forcás.

Ciu. 2. ¿Perqué?

Ningú dels cridats

Ciu. 4.

hi va.

Ciu. 2.

Milló': ara m' agrada.

Ciu. 3.

Y qui será 'l qui anirà

Ciu. 4.

Qui hi va es un traydó, un perdut

Ciu. 2.

Si senyó', un caragirat.

ESCENA IV.

Los mateixos y un LLENYATER que poch moments abans entrarà en escena rondant per entre mig de la gent.

LLENY.

(Als cinch ciutadants.)

¿ Vos dol que 's fassi la forca?

Ciu. 2. Sí.

LLENY. ¿ Us dol que matin en Bach?

Ciu. 2. Sí.

LLENY. ¿ Voleu salvar o?

Ciu. 3.

Sí.

Ciu. 1. Ey! si 's pot.

LLENY.

Si que 's podrà.

Ciu. 2. ¿ Com?

LLENY.

(Signant la pressó.)

Al eixir aquí fora,

un pilot crida, obra pas,

fins arribar á n' ell mateix.

Responen de mes en ha

del cordó, altres disposts,

y ab un no res lo salvam.

Ciu. 1.

Pergó 's necessita gent.

LLENY.

Ab naltres ne sobrada.

Ciu. 2.

Armas.

LLENY.

Las tindreu.

Ciu. 1.

Es que

un'te molts fills y...

LLENY.

Tindrán

mare.

Ciu. 2.

¿ Qui?

LLENY.

¿ Y qui? la patria

ja ferlos homes sabrà.

Ciu. 1.

(Excusante.) Jo, veyéu, tinch una dona...

y un abans de doná' un pas...

Ciu. 2.

(Id.) Jo tinch dos germans que tenen

altre modo de pensar.

Ciu. 3.

(Id.) Jo 'l meu pare...

Ciu. 1.

(Id.) La familia.

LLENY.

(Ab energia.) Digueu la por. ¡ Siguem clars!

¿ No m' ajuden?

Ciu. 2.

Be 'u voldriam...

LLENY.

Si: ó no. ¿ Que?

Ciu. 1.

En toi quant

poguém.

Ciu. 2.

Mes ara...

Ciu. 3.

Com molts

Ciu. 4.

Y despres que va tan llarch!

LLENY.

(Ab dignitat.) Poble qu' avuy no s' adressa

ja may mes s' adressará.

Vés, anyell, ton coll allarga

que 'l collar ja 'l posaran.

¿No vols salvar al qui 't creya
 que n'eras tot un gegant
 quan sols eras la formiga
 qu'espigola nostres camps?
 Ell per tu perdrà sa vida;
 tu per ell no la perdràs;
 mes ten en compte 'l que 't dich
 poble baix, poble cobart;
 ta llenga serà enfrenada,
 tindràs lligadas las mans,
 fins per menjar pá, á ne 'ls altres
 ho tindras de demanar.
 Podent ser lliures avuy
 voléu demá ser esclaus.
 ¿ Vos agrada dur cadena ?
 Anéu que 'us la posarán
 y llepat los peus del amo
 apreudré á babejar.
 Mes si tots ne teniu por
 jo de por no 'n tinc ni un gra
 aquest (Son bras.) y aquesta. (La destr.)

¿'Ls veyén
 temps vindrá que 'l venjarán. (Surt pèl fons.)

ESCENA V.

Los nateixos menos lo LLEXTAYER.

Ciu. 1. Parla estrany. (Mirant com se allunya.)
 Ciu. 2. Ca! No es d'aquí.
 Ciu. 1. Que 'l coneixes? (Al c. 2.)
 Ciu. 2. (Al c. 1.) Parla; clar!
 Ciu. 4. Un ja ho voldria, mes ara...
 Ciu. 1. Lo temps tan embolicat...
 Ciu. 2. Jo, veus, tinc ma posició...
 Ciu. 3. Jo no m' la passo mal.
 Ciu. 4. Y si un fa calaveradas. (Se senten canonadas.)
 (Dirigix la paraula ab un home que atravessa
 la escena corrents.)
 ¿Qu' es aixó?
 HOME. A l'arrabal
 tiran tres casas á terra
 Ciu. 2. Jo n' hi tinc hi!
 Ciu. 3. La del germá

potser.
 Ciu. 1. Jo hi tinc la botiga.
 Ciu. 4. Corréu. (Passan altres corrents.)
 Ciu. 1. Aquets tambe hi van.
 Ciu. 2. (Al temps de anarsen!)
 Déu meu! no 'n faltava d'altra!
 Ciu. 1. Y jo que 'n res m' he ficat.
 (Anatsen depressa pel fons.)

ESCENA VI.

MARIA; CEBRIA

(La escena permaneix uns pocs moments sola. Un xich
 despres surt Cebria ab al uniforme de capitá del
 exercit ral y 's dirigix á la porta de la presó. Al
 moment de entrarhi 's troba cara á cara ab Maria
 que surt acompanyada de Manel y Sylá.)

MAR. (Sorpresa al veure á Cebria)
 ¿ Oh ! ¿ Vos ?
 CEB. Lo servey m' obliga.
 MAR. ¿ Podria parlarvos ?
 CEB. SI.
 MAR. ¿ Ara ?
 CEB. Bè.
 MAR. Ahont ?
 CEB. Aquí.
 MAR. (Ap.) Al escollario se 'm lliga
 la llenga.
 CEB. Comensau.
 MAN. (A Maria apart.) Jo...
 te deixo y allí t'espero.
 MAR. (Ap.) De salvarlo desespero.
 (Alt á Manel.) Manel... per ell.
 MAN. (A Maria á part.) Teis rahó
 al ferho y no 'n trobo mal.
 CEB. Duch pressa y es molt tart ara. (Interromp.)
 MAR. Cebria, salvéme 'l pare. (Tot d'un plegat
 despres de un moment de vacil·lació.)
 CEB. Lo vostre parli' es formal? (Fingint sorpresa.)
 MAR. Perque 'u preguntéu ?
 CEB. Perque
 no déu ignorar Maria

que ja no està en la mà mia
lo salvario.

MAR. Si, ja 'u sè.
Ja sè que 'l governado
te la sentència dictada :
mes es d' ell molt escoltada
vostra veu.

CEB. Ca, res d' això.

MAR. Si suplicavau per ell
la vida li salvaria.

CEB. Això 'us ho penséu Maria.
Es en tot un soldat vell
y d' altrás rahous no créu
que los qu' ell mateix se fa.

MAR. Si me 'l voliau salvar,
fora... (Deteniatse.)

CEB. Que ?

MAR. (Ap.) No puch ! Deu meu !
(Alt.) Pensáu la trista orfanesa
qu' en aquest trist mon m' espera.

CEB. Orfanesa ? Ca ! Fal-lera !
De 'n Manel no sou promesa ?
Sa vida 'us la he oferta un munt
de voltas no la heu volguda.
Vos sou la qui la havéu dunda
sa existència á n' aquest punt.
Ploraréu...

MAR. Es que ja 'u fas.

CEB. Mes tot dolor s' esvaneix.
Deveu dir ¿ com se coneix
qu' ell no 's troba en lo meu cas.
Ab tot, jo 'us vull bè... Oiu :
lo perdó potser vindrà.
Si ve, que puch espirá' ?...

(Ella calla.)

¿ Ni una esperansa tenui ?

MAR. Si vos... segú...

CEB. Aixó ningú
pot dirho.

MAR. Mes... mes si vos...

CEB. Be, siguém clars. Y si fos
tot aixó que dich, segú ?

MAR. Be ¿ que voldria ?

CEB. Jo, res

que no se puga obtiení.
Primer de tot vostre s' si
y 'l pubillatge després.

MAR. Podriau salvario aixi ?

CEB. Casl... casi.

MAR. Hi pensaré.

CEB. Demá (Recordant la hora de la execució)

MAR. De bon matí.

CEB. Si, que á las set...

MAR. Que abiat es.

No 'm parliéu d' eixa manera.

CEB. Qui s' espera 's desespera.

Qui fos demá !

MAR. May vingúes !

(Maria 's dirigeix 'l fons y 's reuneix ab Sylva
y Manel, anantsen acompanyada de Sylva. Ma-
nel 's queda al fons contemplant 'ls preparatius
qu' allí 's fan par. aixecar la forca. Al mateix
temps en lo carrer del últim terme s' he véu
qualquens vehins de la mateixa que l' enrraman.)

ESCENA VII.

MANEL, CEBRIÁ y un CONFREARE. Aquest ab la caixeta 's
dirigeix á CEBRIÁ y li demana cariat.

CEB. ¿ Que voleu ?

LO CON. Capta pel barri.

CEB. Quin barri ?

LO CON. (Signant al carrer.) Aquell.

CEB. ¿ Qu' es la festa

LO CON. SI.

CEB. Y no hi ha demá?... (Signant las forca s.

LO CON. Be 'u diuen ;

mes qui governa s' ho mena
tot com vol y... vol que hi siga

la festa.

CEB. (Donantli monedas.) Bè, iè.

LO CON. Va freda

la capta : sols he aplegat

uns dos sous y una pesseta,

la cobla ja val mol mes.

(Sè 'a ra. Manel ja s' haurá retirat.)

ESCENA VIII.

CEBRIÀ *contemplant las forcas y 'ls rams del carrer qu' estant enramant.*

Lo món ! Lo món ! En la terra
vet' aquí que som... Llà flors
açí las forcas adresan.
Es com per tot, l'aucell gros
al aucell petit se menja.
Si jo vull tot serà joia,
si vull, ne serà tristesa,
o mes be, no si jo vull,
si vol ella... si vol ella.

*(Se dirigeix aprop la porta de la presó, llavors
li surta al encontre Manel y lo Llenyater cada
cada hu per difernt indret.)*

ESCENA IX.

CEBRIÀ, MANEL, LO LLENYATER.

LLENY. *(Donanti un copet en la espalla dreta.)*
Mestre.

MAN. *(Lo mateix, espalla esquerra)*
Company !

CEB. *(Girantse al dos püestos, sorprès.)*
¿Que voleu ?

ESCENA X.

(Los mateixos y un SOLDAT ab un plech qu' donà a CEBRIÀ)

SOLD. Per vos.

CEB. Què ?

SOLD. *(L'hi dona al plech.)* Y se os espera.
*(Cebrià llegeix y se'n va ab lo Soldat mirant ab
rezel a Manel y Llenyater.)*

MAN. *(Veientlo marxar.)* Bah !

LLENY. *(Id.)* Rest Serà un altre dia.

MAN. Ja 'ns veurem.
(Y Mirant al Llenyater que se alhinya tranquilament.)
Y ¿qui pot esser?

Quadro segon.

La escena representa una preso arreglada com petanca en sem- blants ocasions.

ESCENA I.

BACH, MARIA, MANEL *poch després CEBRIÀ.*

BACH. ¿ Son las sis ?

MAN. Sí.

BACH. Manca una hora. *(Pausa.)*

MAR. Y, pare, perquè s' ho vol ?

Podentne viure ab nosaltres.

BACH. *(Naturalitat.)* Si jo l' estimo la mort.
Si jo morta Barcelona
preferech deixá' aquest món.

MAN. Y la pobre filla. *(Per Maria.)*

BACH. Tu

t' hi casarás.

MAR. Mes ell... *(Per Cebrià.)*

BACH. *(Interrompentla.)* L'oy

que 'm fa n' es gran, mes gran,
molt mes gran, que 'l vostre dol.
MAN. Si aquella nit no la haguesseu
salvat.

BACH. Si jo no 'l vull mort.

Si jo no me'n vull venjar.
Si vull que peje lo món
sentint aquí *(Cor)* nit y dia
la fonda ven del remors.

MAR. Mes ell se'n val.

BACH. Y son dignes
de lo seu cor sas accions.

Jo T só perdonat y ell
m' ha dut a aquesta preso,
¿Penséu qu' ha guanyat? Mentida!
Al ferme donar la mort
me dona la llibertat
y ell queda esclau aquí al món.
MAN. Pero venjans tan cruel
¿hont arrelada está, hont?

BACH. Quan per la nostra desgracia
vinguè aquí lo gros estol
d' enemics qu' huy nos ofega,
jo vaig aixecar cent homs
y fent en un lloch la guerra,
en altres indrets sermons,
vaig arribá' á alsar la plana
de Vich com si fos un hom.
*(Aquí entra Cebríá, y dret á sos espattlas escol-
ta sas paraulas sens esser vist de ningú.)*
¿Los francesos nos voltavan?
Los esbargiam ab foch.
¿Fugian? Al seu darrera
á mossegal's los talons.
Tot era encara victorias;
arribá la nova un jorn
de que una vila 'us trahia,
y que 's donava de cor
als enemics de la patria;
Cervera duya per nom.
¿Qui l' ha dada? ¿Qui l' ha dada?
ne preguntavan per tot.
Tota fusta t'è sa esberla.
Jesus va tindre un traydor.
¿Qui ho va ser de Cervera?
¿Qui? Cebríá. Aquest hom
dalintse per las mes baixa
de todas las ambicions,
la ambició del diner
va dar al pais la mort.
Las monedas que guanyava
venent sa patria, en lo joch
las perdia y... llavoras
pensá en guanyarne de nou.
A Vich encara onejava
lo altiu catala penó;
en Bach molta d'ombra feya...
se va pensá en uñ traydor.
¿Qui s' oferi pera vendrens?
Ell, lo Cerveri, ne fou.
Vinguè... s' allistá: mes Déu
me 'l va fer conceixre un jorn
y jo d' aprop me 'l vaig traure
degradando ans de tothom...

CEB. *(Prenent la paraula.)*
Y ell va jurá venjar-se.
Bach gno es veritat aixó?
BACH. Cebríal *(Alsantse sorprés.)*
MAN. Lo cerveri!
MAR. ¿Déu meu!
BACH. *(Sens mirarlo.)*
Déixam morir en repós.
CEB. *(Seyuint.)* Y va dirse, «ó aquest home
qu' avuy t' infama, l' honor,
prés. »
BACH. ¿Honor?
CEB. O lo que sia,
«te torna ó en forca mori.»
Per retornarme la fama
de ta filla haig d' esse' espós:
pera refer mas penurias
ta herencia ha de dur per dot.
Y ja es hora de saber
de quin parer en aixó
es qui pot fé' 'l que desitjo.
Ja se 'l que pensa de tot
aixó, Maria... La vida
se pot perdre sols an cop.
BACH. *(Tot d' un plegat l' agafa pel bras, li fa donar
dos ó tres passos y senyalantli vers lo cel.)*
¿Hi creus?
CEB. *(Escusantse.)* Jo...
BACH. *(Fentli anar lo bras.)* ¿Digas?
CEB. Si.
BACH. Y bé,
qui hi creu, ¿pot teme la mort?
CEB. Es á dir que quan jo vinch
á dirte ets llibre...
BACH. *(Deixantlo anor de la ma.)* Responch.
que sò content de morirne :
que la ovella *(Senyalat á Mar.)* no es pèl llop.
MAN. Bach... jo l' amo... mes donauli,
vos ne sou primer que tot.
FACH. No, fill, primé' es ser honrat.
Ja fa déu generacions
que 'l mas, es lo mas de Bach,
y no hi ha hagut cap traydor.
L' aiga clara, deixla clara:

8' hi tiras terra surt llot.
 MAR. *(Pregant a Cebrià.)* Cebrià no l' escoltèu!
 Sa llivertat... lo perdo
 y tot, tot lo meu es vostre.
 Jo 'us ho fio.

CER. *(Senyalant a Bach que enrahona ab en Manel.)*
 Y ell no 'u vol.

y vos no fórau hereva:
 vull ser gendre, en possessió
 estar de tot lo qu' es vostre.
 Que 'm sia pare ans lo mon
 lo que m' escupi a la cara
 en los plans d' aquest entorns.

BACH. *(Veyent a Maria agenollada als peus de Cebrià y sentia aixecar ab dalsea.)*
 Maria... escolta... ¿m' estimas?

MAR. Si 'us amo? De tot mon cor.
 Ja 'u sabu. No 'u linc de dir.

BACH. ¿Te plau dar-me pena?

MAR. No.

BACH. Donchs aixecat que 'embrutas
 posada d' genollons. *(La fa aixecar.)*

ESCENA II.

Los mateixos y un OFICIAL que crida apart a CEBRIÀ.

BACH. *(Veyentlo.)* ¿Ja es hora? *(Al oficial)*
 OFI. *(A Bach.)* No.

MAR. Verge pura!
(A Cebrià.) Se créu que vindrà 'l perdo.

OFI. *(Mostrantse disgust.)*
 CER. Donchs tanqueu tots los portals.
(Se 'n va 'l oficial.)

ES.ENA III.

Los mateixos menys l' OFICIAL.

CER. *(A Bach a solas.)*
 Com jo sò governador
 dès d' ahí 'l vespre, dispo
 de molts medis y... de tot...
 un quart pot salvar-me encara.
*(Bach li gira l' espaldas y dirigeix la paraula
 a Maria y Manel que están prop de la reixa.)*

BACH. ¿Qu' encara bullan?... Com s' óu
(S' óu de lluny una guitarra.)
 encare 'l só d' esturments.
*(Cebrià menyspreciat surt per la porta de la
 dreta que comunica ab lo interior de la presó.)*

ESCENA IV.

Los mateixos menys CEBRIÀ.

MAR. No, pare, ja ha acabat tot.
 BACH. *(Sentantse.)* ¿No era la festa del barri?

MAN. Be ho diuhem.
 BACH. Guarnit de flocs

està 'l carré, 's Vigatans
 hi tenen molta afició.
 Serà mes bonich anarhi
 essent guarnits los balcons.
*(S' acostà a poch a poch 'l só del estrument fins
 arribar al peu de la reixa del fons.)*

VEU DINTRE. *(Cantant; tonada dels «Tres estudiants.»)*

«A la presó si l' hi portan
 no es per lladre ni traydor
 y si no perque 'l tremolan,
 y si no perque 's fas por.

BACH. *(Pres de una extraordinària agitació se aixeca
 acostantse poch a poch a la reixa.)*
 ¿Sentiu?... Ah!... ¿No 'l coneixèu?
 Es ell... es Peracols!

VEU DINTRE. «Cada dia l' hi pensada
 y de nits no dormo no:
 la mes fonda cotellada
 tallarà 'l cap en rodo.»

BACH. Qui 'l pogués dà' una abraçada!
 Encara hi ha amichs al mon!
 Encara hi ha pit... a Vich.

VEU LLUNT. «La darrera cotellada
 tallarà 'l cap en rodo.» *(Quietat sepulcral.)*

ESCENA V.

Los mateixos, SYLA y PEPE que entran per la porta del fons. Poch després CEBRIÀ.

PEP. *(Corrent cap a Bach.)*
 ¡Padri!

BACH. *(Abrassantlo.)* Fill meu del meu cor,

PEP. (*Mig plorant.*) Com esteu
 BACH. Content. (*A Man.*) Tú, cuydal
 qu' es xich. (*A Pepet.*) Sias bon minyo.
 Anèusen d' aqueixa terra.
 MAN. Perqué ?
 BACH. Perqué? Pèl mal' nom !
 MAN. (*Ab entusiasme.*)
 Un mal nom qu' aixi se m' dòna,
 es un mal nom que fa nom.
 BACH. ¿ Ja n' es hora? (*Vegent entrar á n' en Cebriá.*)
 CEB. (*A Maria ab veu baixa.*) Puch salvarlo.
 MAR. Pare... (*A Bach.*)
 BACH. (*Endevinant su intenció.*) No. (*Sech.*)
 (*Ab dolcesa á Cebriá.*) ¿ Que hi vaig tot sol ?
 MAR. (*Plorant.*) Salváumel, Dèu mèu!
 BACH. No ploris
 No 'n veus? ¿ y que ploro jo?
 CEB. (*Apart.*) Perlo; no cedeix?... que mori !
 La forca no l' hi fa por.

ESCENA VII.

Los mateixos, soldats, un oficial y confreres ab hachas encesas, lo butxi, escolanets, agonelians, y tot quant acompanyament es d' us y costum en semblants casos.

MAR. Ah ! (*Fent un crit de dolor.*)
 BACH. (*"S gira y al veure l' acompanyament abraça a sa filla.*)
 Manel te la encoman'
 Ploréu? (*Als que' rodejan.*) Y perquè?... Y ara!
 PEPE. Si fos gran !
 BACH. Si ! Els xich encara ;
 mes un dia serás gran.
 (*Als acompanyants*) Aném? (*Se dirigeix al fons*)
 CEB. (*Ab veu baixa surtintli al pas*) Encara 's podria.
 BACH. (*Sens fer cas del que li diu.*)
 No m' heu dit que ja n' era hora?
 CEB. Si...
 BACH. Pus acabém y fora.
 (*Se dirigeix al fons, al sentir la veu de Maria que li crida Pare! 's gira, y, apres un moment de indecisió, corre y li fa un pató.*)
 MAR. Pare!

BACH. Un pató. Adèu Maria!
 (*Agañat la mà d' Manel y dirigitli la paraula: Quadro.*)
 Penjat no 'm fa morirhi,
 mes pò' 'm feya viure esclau !
 Mes m' estim reposa' en pau
 en un clot de cementiri.
 Fugint d' aquí se n' ha anat
 la llivertat dalt del cel...
 content me n' hi vaig, Manel,
 á trobar la llivertat.
 (*Surt ab los que 'l voltan.*)

ESCENA VIII.

CEBRIÁ. MANEL, PEPE, SYLA, MARIA y UN congregant
 al fons, totes aquestas figuras, fent quadro, guardan
 una llarga quietut, mentres tant se sent lo só del tin-
 bal que va martzant.)
 CEB. (*Ap. com lluytant ab lo ramors.*)
 Ell s' ho ha volgut... tant se val.
 (*Ex per la porta de la dreta.*)

ESCENA IX.

Los mateixos, menys CEBRIÁ.

MAR. (*Volent anar á la reixa hont no l' hi deixa acos-
 tar en Manel.*)
 Jo 'l vull veure! Jo 'l vull veure!
 MAN. Maria!
 SYLA. (*Ap.*) No m' ho puch treure
 del cap, ni fermen cabal.
 (*Sola y tota parada ab en Pepet cusit á sas sal-
 dillas.*)
 MAR. Deixáumhi anar; ¿ Penséu
 ja may mes lo veuré!
 (*Fa forssas per fugir. Vegent que no pot.*)
 Per per pietat! Jo m' moriré.
 ¿ Vuy véure! ¿ Per' mor de Dèu!
 MAN. No puch, ni dech.
 MAR. Fèisme pas.
 MAN. Sosségat... atèn...
 MAR. No, no.
 (*S' óu lo redoble y Maria fuig desesperada per
 la porta del fons.*)

TOTS. ¡ Ah !
 SYLA. ¡ Perdoneulo, Senyor!
 TOTS. ¡ Maria!
 MAN. ¿ Maria, hont vós?
 (Syla, Manel y Pepet, ixen corrents darrera la Maria.)

ESCENA X.

LO CONGRESANT y després CEBRIÀ. Lo congregant un pich está convenut de que está sol, á poch á poch se trerà l' hábit, y queda essent lo llenyater de abans. Se tren la dextra que du amagada á la faixa y 's posa en actitud d' esperar á algh. En eiz moment surt CEBRIÀ de la porta de la dreta y se 'n va cap á la del fons.

LLENT. Pchil! Dos mots. (Cridantlo.)
 CEB. (Detenintse.) Lo llenyater.
 Y ¿com l' han deixat entrar?
 LLENT. Hos volia preguntar una cosa de fuster.
 CEB. ¿Jo fuster?
 LLENT. Si, de Cervera.
 Vos érau fuster d' allí.
 CEB. Com ja fa tan temps.
 LLENT. Oh! si.
 Parlo de tres anys arera.
 He comprat esta dextra (L' hi ensenya)
 y del tremp no 'n sò segü...
 CEB. Un arma!
 LLENT. (Donantli un cop de dextra.)
 Tè, vés si tu me sabs dir si está bè ó mal.
 (Coneixentlo al temps de caure.)
 Ah! Peracols!
 PERAC. (Llansant sa disfressa.) Si, jo sò,
 que vaig dir que 'l lluraria
 ó que si no 'l venjaria
 tallante 'l cap en rodó.
 La disfressa, lluny de mí!
 Hi ha dos forcas aixecadas,
 las dos forcas ampenadas
 deühen esser. Pera mi

es la vuyda. Al escapar no pensi may en fugir.
 Venjat sò? Pus á morir que de grat hi vull anar.
 Ara estém aqui tots sols...
 Tot morint gira la cara, (Signantli la reixa.)
 pots lindre un consol encara,
 veure mori' en Peracols.
 (Corra al fons y agafantse á la reixa crida ab tota la veu.)
 En Peracols va fugir recobrant la llibertat;
 veniu ¡butxins! qu' ha tornat y una forca 's tè d' omplir.
 Veniu, Peracols jo sò.

ESCENA FINAL.

Los mateixos, un oficial, soldats y gent del poble.

OFI. ¿Peracols?... Sou perdonat.
 Lo perdò ja es arribat.
 PERAC. Sent ell mort no vull perdò.
 OFI. Ab tot, es voler del rey.
 PERAC. Qu' est voler, jo sò mes fort;
 ell vull treürem de la mort,
 jo vull morir perquè es lley...
 Se 'm perdona haver cridat
 contra 'l rey, molt bè, será;
 mes no se 'm pot perdoná
 havé' aquest hom degollat.
 (Ensenyant d Cebrià. Sorpresa general.)
 OFI. Mort? Un home!
 PERAC. Un Corverri.
 OFI. Heu mort lo gobernador.
 PERAC. He netejat de un traïdor
 al mon. Aném á mori'.
 y si de la sort la roda
 un jorn, de mi fa parlar
 se 'n podrà dir: «Va jurar
 «venjar á n' en Bach de Roda:

«y encara 'l cos del penjat
«era á la força calent,
«quan ja era obra 'l sacrament
«de deixá' á n' en Bach venjat.»

FI.

Examinado este drama, no hallo inconveniente
en que su representación se autorice.
Madrid 3 de Marzo de 1868.

El censor de teatros, Narciso Serra.

La impressió de la primera edició de aquest drama es de propie-
dad de En Rafael Ribas.